

Våtmarker i Borås Stad naturvärdesbedömning

Miljöskyddskontoret
Borås Stad

Antagen av Kommunstyrelsen maj 2003

INNEHÅLL

Sida

❖ Bakgrund	2
❖ Våtmarkerna i Borås Stad	2
❖ Hot mot våtmarkernas naturvärden	3
❖ Generella åtgärder för att bevara och förstärka våtmarkernas naturvärden	4
❖ Lagstifning och miljömål	4
❖ Metodik	5
❖ Naturvärdesbedömning	5
❖ Referenser	6
❖ Områdesbeskrivningar	8

Omslagsbilder av Dag Ekelund

Tänge mosse

Klockljung

Bakgrund

Som ett led i den nationella våtmarksinventeringen under 1980-talet genomförde länsstyrelsen i dåvarande Älvsborgs län en inventering och naturvärdesbedömning av alla våtmarker med en areal större än tio hektar i Borås Stad. I Borås Stads vattenresursplan gav kommunfullmäktige miljöskyddskontoret i uppdrag att genomföra en inventering och naturvärdesbedömning av de våtmarker i Borås Stad, som har en yta på mellan fem och tio hektar.

För en del av våtmarkerna gjordes en inventering och naturvärdesbedömning under 1996-2000 inom ramen för arbetet med Borås Stads naturvårdsprogram. Våtmarker med en yta mindre än fem hektar, men som har dokumenterat höga naturvärden enligt naturvårdsprogrammet, har också tagits med i rapporten. Denna rapport utgör ett underlag för bedömningar om och i vilken utsträckning våtmarker kan tas i anspråk för exploateringar.

Våtmarkerna i Borås Stad

Alla våtmarker bidrar till att bibehålla vattenbalansen i naturen och utjämnar skillnader i vattenföring mellan torr- och regnperioder. Utan våtmarker skulle vattenfluktuationerna i vattendragen bli mycket större, översvämningarna kraftigare och torrperioderna mer utpräglade. Alla levande organismer behöver vatten. Genom våtmarkernas vattenhållande förmåga ges många arter möjlighet att leva där det annars skulle vara omöjligt. På så vis har våtmarkerna en ekologisk nyckelroll. Alla oförstörda våtmarker bör därför betraktas som hänsynsområden.

De värdefullaste våtmarkerna i kommunen är de stora orörda mossarna, t.ex. Lantmossen (42), Håmossen (77) och Uttermossen (131). Denna miljö är det närmaste vildmark man kan komma i dessa delar av landet. I ett internationellt perspektiv är norra halvklottets orörda våtmarker en unik miljö. Denna naturtyp finns väl representerad i Sverige i allmänhet och Borås Stad i synnerhet. Bland de stora, orörda mossarnas djur och växter skall främst nämnas fåglarna. Ljungpipare är en karaktärsfågel för dessa stora, kala högmossar. Trana, grönbena, gulärta och orre är andra arter som tillhör denna miljö. I mossarnas kantskogar förekommer ofta ugglor, tjäder, spillkråka, gök och en artrik småfågelfauna.

Mossarnas sjöar och gölar är ofta biologiskt intressanta. Floran och insektlivet brukar vara artrikare än på resten av mossen. Många fågelarter söker sig till denna miljö, särskilt kan nämnas smålom, vilken häckar ibland i små fisktomma gölar inom några av kommunens mossar. En av kommunens bästa fågellokaler är Tångetjärn på Tänge mosse (86). Den är både häckningslokal för många vadare och fin sträcklokal för många gäss.

Myrens kanter och holmar drar till sig arter från både skogen och myren, samtidigt som det finns specialiserade arter. Det fuktiga klimatet och förekomsten av döda träd bidrar till artrikedomen. Myrholmar i blöta myrar och blöta kantzoner undgick ofta skogsbränder förr och har därför ofta varit stabila miljöer under lång tid. Fiskgjusen finner ofta bra boträd ute på de ostörda myrholmarna. Tallar i dessa miljöer får med tiden ofta en kronform som är lämplig för rovfåglars risbo.

Sumpskog eller våtmarksskog är skog på blöt eller fuktig mark med mer eller mindre tjockt torvtäckte. Fuktighetsälskande växter dominerar vegetationen. Sumpskogen präglas av arter från både skog och våtmark. Ofta innehåller sumpskogen död, murken ved i form av högstubbar och

lågor. Speciellt utmärkande är också höga trädsocklar, permanenta eller tillfälliga vattensamlingar, artrikt bottenskikt och flerskiktat fält- och trädskikt. Sumpskog har sällan eller aldrig brunnit. Den ofta mycket långa kontinuiteten har skapat goda förutsättningar för många specialiserade arter som inte klarar snabba förändringar, t.ex. mossor, lavar, svampar, snäckor, sniglar och grodor. En av kommunens finaste sumpskogar (67) ligger runt Viskans utlopp i Öresjö.

Översvänningsmarker och starrmader utmed vattendrag är en annan intressant våtmarksmiljö. Särskilt värdefulla är de strandskogar som regelbundet översvämmas under högvattenperioder. Här utbildas ofta en lövskogsdominerad zon som övergår i ett buskskikt närmast vattnet. Barrträden klarar inte att vandra in på grund av de ständiga variationerna i vattennivån. Strandskogen är ofta rik på döda buskar och träd. Det är en viktig biotop för alla fladdermusarter, men mest knuten till strandskogen och vattnets närhet är vattenfladdermusen. Ett av de mest värdefulla översvänningsområdena i kommunen är Seglora träsk (194).

Alkärr är ofta mycket artrika till följd av god tillgång på näring och de många olika livsrummen skapade av varierande fuktighetsförhållanden. Endast på de blötaste markerna håller alen stånd. Med tiden avtar alens livskraft och gran eller andra trädslag kan vandra in på alens socklar. Sockelbildningen äger rum då vattennivån med tiden sänks till följd av att alarna suger upp vatten med sina rötter och avger vatten till luften. På alsocklarna finns många nischer för specialiserade arter, t.ex. mossor. Alkärren är bland våra fågelrikaste miljöer. Upp till 10-20 par per hektar har uppmätts. En ordinär barrskog har endast omkring fem fågelpar per hektar. Järpen är under vintern beroende av alknopp och alfrön. Den mindre hackspetten häckar vanligen i murkna högstubbar av al i ogallrade alkärr. Kommunens finaste och största alkärr ligger i Gunnarpsrännan söder om Gingri by (68).

Bland de mindre våtmarkerna är det främst så kallade rikkärr som har höga naturvärden. Rikkärr uppkommer i områden med kalkhaltig mark. I Borås Stad finns endast ett fåtal rikkärr. Det finaste ligger vid Häljared (171) i kommunens östra del. Kärrret hålls öppet genom bete. Bland intressanta arter som växer här kan nämnas orkidén ängsnycklar.

Hot mot våtmarkernas naturvärden

Ett av de största hoten mot våtmarkerna är igenväxningen av de stora kala högmossarna. Denna igenväxning påskyndas bl.a. av kvävenedfall från luften. När den öppna mossen långsamt blir bevuxen med martallar och granar innebär det att många av mossens fågelarter försvinner. Dessa vill leva i en öppen miljö, eftersom rovfåglar, kråkor och andra borövare annars kan sitta och spana i träden.

Att avvattna en våtmark eller ändra de hydrologiska förutsättningarna kan innebära att våtmarken förstörs. Eftersom våtmarksdikning idag är tillståndspliktig är detta hot dock inte överhängande. Alltför intensivt skogsbruk i anslutning till mossmarkerna kan vara negativt. Kantskogarna är biologiskt viktiga och bidrar till att skapa en orörd ekologisk helhet. Nya vägar och större exploateringar utgör alltid ett hot mot de stora våtmarkerna, vars naturvärden i så hög grad är knutna till orördheten.

För att motverka försurningen av våra sjöar och våtmarker kalkas vissa våtmarker. Våtmarkskalkning är ett effektivt sätt att förbättra vattenkvaliteten i vattendragen. Vanligtvis kalkas våtmarkerna årligen eller vart annat år med en giva på flera ton kalk/ha. Kalkningen påverkar

våtmarkernas biologiska system negativt och detta kan förändra våtmarkens hydrologi. Vitmossor och levermossor försvinner ofta helt. Lavar är också mycket känsliga för kalkexponering. Hur växt- och djursamhället förändras på lång sikt på en kalkad yta går inte att säga idag eftersom våtmarkskalkning i stor skala startade först i slutet på 1980-talet.

Generella åtgärder för att bevara och förstärka våtmarkernas naturvärden

- Undvik vägar, kraftledningar, master eller andra större exploateringar på eller i anslutning till stora orörda mossar. Områdena bör skyddas från både direkta ingrepp och indirekta störningar som t.ex. buller.
- Förhindra den igenväxning av stora öppna mossar som beror på bl.a. kvävenedfall.
- Undvik all utdikning av våtmarker. Låt helst gamla diken gå igen.
- Undvik torvtäkt i våtmarker med höga naturvärden.
- Undvik kalkning i våtmarker med värdefull flora och fauna som kan påverkas negativt.
- Spara partier med äldre skog på mossholmar och uddar samt längs mossarnas kanter.
- Vårda små, öppna rikkärr och håll dem öppna.

Lagstiftning och miljömål

I Västra Götalands län råder markavvattningsförbud (Miljöbalken). Det innebär att man inte får dika ut eller avvattna mark utan att först få dispens från förbudet och därefter tillstånd till markavvattning av Länsstyrelsen. Länsstyrelsen kan ge dispens från förbudet om det finns särskilda skäl. Det särskilda skälet ska alltid vägas mot intresset att bevara de återstående våtmarkerna inom området. En förutsättning för att över huvud taget få dispens är att området som ska avvattas saknar betydelse ur naturvårdssynpunkt. Dispens bör endast medges om det är fråga om begränsade åtgärder för att möjliggöra vissa arbeten och naturvärdena inte försämras ytterligare genom åtgärderna.

Det krävs tillstånd av Länsstyrelsen för täkt av torv (Miljöbalken). Markinnehavare får dock ta torv för husbehov utan tillstånd om husbehovstakten inte motverkar naturresurshushållningen eller medför skada på miljön. För bearbetning av fyndigheter av torv för att utvinna energi fordras särskilt tillstånd (koncession) som prövas av Länsstyrelsen (Lagen om vissa torvfyndigheter).

Om det finns risk att en åtgärd på en våtmark väsentligt kan komma att ändra naturmiljön eller naturvärdena, skall anmälan för samråd göras hos Länsstyrelsen (Miljöbalken). Den som avser att utföra åtgärden bör därför alltid pröva om det som planeras är så ingripande för naturmiljön att det ska anmälas för samråd. I tveksamma fall bör samråd alltid ske, även om verksamhetsutövaren själv anser att ändringen av naturmiljön inte är till skada. Exempel på verksamheter som kan vara motiverade att anmäla för samråd är schaktningar, dräneringar, upptagande av ledningsgator samt uppförande av radio- och telemaster. Länsstyrelsen kan komma att förelägga verksamhetsutövaren att vidta de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön. Om sådana åtgärder inte är tillräckliga och det är nödvändigt för skyddet av naturmiljön, får Länsstyrelsen förbjuda verksamheten.

På skogliga impediment, t.ex. våtmarker, gäller förbud mot avverkning, skogsvårdsåtgärder och gödsling (Skogsvårdslagen). Skyddszoner med träd och buskar skall lämnas kvar mot impediment i sådan utsträckning som behövs av hänsyn till växt- och djurlivet. Skyddsdikning av skogsmark ska anmälas till Skogsvårdsstyrelsen. Avverkning i samband med anläggandet av skogsbilväg är också anmälningspliktigt. När skogsbilvägar byggs ska skador på natur- och kulturmiljön undvikas.

I april 1999 antog riksdagen 15 nya miljö kvalitetsmål för Sverige. Målen beskriver de kvaliteter som vår miljö och våra gemensamma natur- och kulturresurser måste ha för att vara ekologiskt hållbara på lång sikt. Ett av miljömålen är Myllrande våtmarker. Målet innebär att det ska finnas våtmarker av varierande slag med bevarad biologisk mångfald i hela landet. Därför måste våtmarkerna så långt som möjligt skyddas mot dränering, torvtäkter, vägbyggen och annan exploatering. Målet innebär också att vi måste värna våtmarkernas värden för kulturmiljö och friluftsliv.

Borås Stad har tagit fram ett förslag till lokala miljömål. För Myllrande våtmarker är målen:

- Undvika att bygga vägar eller utföra andra exploateringsföretag på eller i anslutning till våtmarker med höga natur- eller kulturvärden
- Ge 50 % av våtmarkerna av högsta natur- och kulturvärde i kommunen ett långsiktigt skydd (t.ex. reservat)
- Ta fram ett åtgärdsprogram för skydd och skötsel av våtmarker och sumpskogar
- Redovisa skyddsvärda våtmarker i översiktsplanen

Naturvärdesbedömningen av alla våtmarker som är större än 5 hektar i kommunen är ett viktigt underlag för verkställandet av det lokala miljömålet Myllrande våtmarker.

Metodik

Samtliga våtmarker i Borås Stad med en yta på fem hektar eller större togs fram med hjälp av den digitaliserade ekonomiska kartan. Även våtmarker mindre än fem hektar som enligt naturvårdsprogrammet har dokumenterat höga naturvärden togs med i utredningen. Våtmarkerna tilldelades ID-nummer och blev koordinatsatta enligt rikets nät. För de tidigare inventerade våtmarkerna angavs även våtmarkstyp, naturvärdesklassning i den nationella våtmarksinventeringen och/eller naturvårdsprogrammet samt eventuella ingrepp och förekomst av vatten. Alla data fördes in på ett Excel-blad tillsammans med uppgifter om avrinningsområde och eventuell kalkning. För att ge en överblick ritades samtliga våtmarker in på en översiktskarta.

De våtmarker som saknade en tidigare naturvärdesbedömning inventerades genom tolkning av färgflygbilder i stereoskop. Ett stort antal inventerades i fält för att fastställa naturvärdet. En inventeringsblankett (bilaga 1) för fältinventering togs fram. För vissa våtmarker och delar av dem kunde information om markslag, trädslag och eventuella ingrepp och vattenanknytning inhämtas från Skogsvårdsstyrelsens sumpskogsinventering (Skogsvårdsstyrelsen, 2002).

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesbedömning är ingen exakt vetenskap. I varje enskilt fall måste en lång rad aspekter bedömas, värderas och vägas mot varandra. Indelningen i naturvärdesklasser är en bedömning

som bygger på känd kunskap om varje område ställd i relation till naturvårdens samlade erfarenheter om naturvärden inom regionen och landet.

Vid klassificeringen har områdenas **biologiska värden** varit avgörande. Det biologiska värdet har i första hand bedömts med utgångspunkt från vilka arter som faktiskt har noterats, men även med utgångspunkt från lämpliga substrat och biotoper. Vissa känsliga arter redovisas inte i rapporten. Uppgifter om dessa är sekretessbelagda och finns i kommunens Naturdatabank.

Våtmarkernas **karaktär** är ett viktigt kriterium vid naturvärdesbedömningen. Storleken har tillmätts särskild betydelse eftersom våtmarker ofta hyser arealkrävande arter, som t.ex. myrfågelfauna. Ett större område har värderats högre än ett mindre som i övrigt är likvärdigt. Våtmarkstyp (t.ex. mosse, sumpskog, kärr), graden av beskogning, närhet till ytvatten och mångformighet har också stor betydelse för klassificeringen.

Betydelse för **friluftsliv** har varit ett stöd vid värderingen, men det har aldrig varit ett primärt kriterium. En våtmark som är lättillgänglig, lättframkomlig, rik på bär och svamp eller vacker att se på, kan vara en tillgång för friluftslivet.

Gemensamt för de flesta högt värderade områden är att de har värden som om de försvinner är svåra eller omöjliga att få tillbaka. Olika typer av **påverkan** på våtmarkerna (t.ex. dikning, torvtäkt, vägar, kraftledning) sänker värdet.

Naturvärdena i alla våtmarker har bedömts i en femgradig skala. Klassificeringen är gjord med utgångspunkt från lokala förhållanden. **Klass I** utgör de allra finaste exemplen av våtmarker. **Klass II** utgörs av särskilt artrika, ovanliga eller välbevarade våtmarker som är svåra eller omöjliga att återskapa. **Klass III**-områden är artrikare än "vardagslandskapet" men saknar stor artrikedom eller livskraftiga populationer av särskilt skyddsvärda arter. **Klass IV** utgör alla övriga våtmarker som är hydrologiskt viktiga och skapar variation i "vardagslandskapet", men som inte har några dokumenterade biologiska värden. **Klass V** utgörs av våtmarker som saknar särskilt naturvärde. Tätt beskogad mossmark som saknar våtmarkskaraktär och våtmarker som är starkt påverkade eller helt förstörda av ingrepp, förs till klass V. Tabell 1 visar antalet objekt i de olika klasserna.

Tabell 1. Antalet våtmarker av de olika naturvärdesklasserna.

	Klass I	Klass II	Klass III	Klass IV	Klass V
Antal objekt	14	40	63	118	20

Klassificeringen skall betraktas som ett genomsnitt för varje område. Det betyder att ett område som givits naturvärdesklass II kan rymma delar med såväl högre som lägre klass. För de våtmarker som endast delvis ligger inom Borås Stads gränser gäller naturvärdesbedömningen hela våtmarken.

De inventeringar som denna rapport bygger på är samtliga av översiktlig karaktär. Kunskapen är i de flesta fall begränsad. Alla avgränsningar och bedömningar är därför preliminära. I samband med exploateringar eller annat som kan påverka en våtmark bör aktuella förhållanden alltid kontrolleras. Mer ingående undersökningar och fördjupningar kan då bli nödvändiga. Ny kunskap eller ändrade referensramar kan innebära att ett områdes värde eller avgränsning förändras.

Referenser

- Borås kommun. 1992. *Vattenresursplan*. Borås kommun, Borås.
- Gärdenfors, U. (red.) 2000: *Rödlistade arter i Sverige 2000*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Länsstyrelsen Älvsborgs län. 1985. *Våtmarker Borås kommun*. Publikation 2. Länsstyrelsen Älvsborgs län, Vänersborg
- Länsstyrelsen Älvsborgs län. 1993: *Våtmarker i Älvsborgs län*. Rapport 1993:6. Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Vänersborg.
- Miljödepartementet. 1996. *Miljöbalken. En skärpt och samordnad miljölagstiftning för en hållbar utveckling*. SOU 1996:103. Miljödepartementet, Stockholm.
- Miljöskyddskontoret. 2000. *Skyddsvärd natur i Borås kommun*. Miljöskyddskontoret, Borås kommun, Borås.
- Naturvårdsverket. 1983. *Inventering av Sveriges våtmarker, metodik*. SNV pm 1680. Naturvårdsverket, Solna.
- Naturvårdsverket. 1990. *Våtmarkskalkning: Förändringar på miljö och vegetation*. SNV Rapport 3827. Naturvårdsverket, Solna.
- Skogsstyrelsen. 1994. *Sumpskog. Vad är sumpskog? Hur ska den skötas?*. Skogsbrukarföreläsning. Tabergs tryckeri, Taberg.
- Skogsstyrelsen. 1996. *Alkärret*. Biotopfaktablad. Skogsstyrelsen, Jönköping.
- Skogsstyrelsen. 1996. *Myrens holmar och kanter*. Biotopfaktablad. Skogsstyrelsen, Jönköping.
- Skogsstyrelsen. 1996. *Strandskogen*. Biotopfaktablad. Skogsstyrelsen, Jönköping.
- Skogsvårdsstyrelsen. 2002. Hemsida *Skogens pärlor*. www.svo.se.

Områdesbeskrivningar

1 • MALRYDSMOSEN

Klass II - mycket högt naturvärde

Mosse och fågelsjö. Förekomst av rödlistade arter.

Malrydsmossen ligger norr om Malsjö i kommunens nordligaste delar. Mossen är tämligen öppen. Torrare delar är bevuxna med gles tallskog. Här växer ljung, tuvull och hedsäv i fältskiktet. I gölarnas blötare delar förekommer sileshår och dybladådra. Mossen är delvis dikad och en kraftledning löper i ena kanten. I den nordvästra kanten ligger Björsjön omgiven av vass och starrmader. I västra delen ligger den igenvuxna Lillesjön.

Kombinationen av öppna vattenytor, vassar, blöta mader och öppna mosseplan skapar goda förutsättningar för fågellivet. Följande arter har noterats häcka i eller i omedelbar anslutning till mossen: ljungpipare, grönbena, enkelbeckasin, tofsvipa, skogssnäppa, ängspiplärka, gulärta, buskskvätta, gräsand, knipa, orre, ormvråk, fiskmå och trana.

Mossen ligger delvis i Vårgårda kommun.

~~~~~

2 • KVARNSJÖMOSEN

Klass V - saknar särskilt naturvärde

Tätt bevuxen mosse.

Kvarnsjömossen är liten och tätt bevuxen av tall. På mossen har inte noterats några särskilda naturvärden.

~~~~~

3 • HINDSJÖ MOSSE

Klass II - mycket högt naturvärde

Mosse och fågelsjö.

Hindsjön är en grund sjö omgiven av mossmarker. Kring sjön finns vass, starrmader och gungflyn. Den lär ha uppkommit genom uppdämning. Området är en god fågelokal. Här förekommer bl.a. sångsvan, sothöna och trana.

Själva sjön ligger huvudsakligen i Herrljunga och Vårgårda kommuner. Den södra delen av mossen ligger i Borås Stad och gränsar till odlingslandskapet vid Ekarebo. På mossen syns spår efter äldre tiders torvtäkt, samt en lång och bred nedsjunkna stenvägg (eventuellt transportväg).

~~~~~

4 • STOREMOSEN

Klass III - högt naturvärde

Mosse.

Hestraån avvattnar Malsjön till Säven. Ån kantas av blååtthed och sumpig björkskog. I söder ligger Storemossen som till större delen är tallbevuxen. Fältskiktet utgörs av tuvull, hjortron och lingon. I Storemossens nordöstra hörn påträffas korallrot. Mossen utgör troligen en mindre rest av en större våtmark som numera är uppodlad eller skogsplanterad.

5 • BARNAMOSSEN

*Klass V - saknar särskilt naturvärde
Mosse.*

Barnamossen ligger norr om gården Backa i Tämta. Det är en svagt välvd mosse med en liten tjärn, Barnasjö. Större delen av mossen har utnyttjats för torvtäkt.

~~~~~

6 • MYRESJÖ MOSSE

*Klass II - mycket högt naturvärde
Stor öppen mosse med rikt fågelliv. Ensligt och tämligen ostört "vildmarksområde". Förekomst av rödlistade arter.*

Myresjö mosse ligger ensligt, omgiven av delvis äldre barrskogar. Det öppna mosseplanet är glest bevuxet med martallar. Skogsbevuxna fastmarksöar och vattenfyllda höljor förekommer ganska rikligt. Mossen är välvd och sluttar åt sydost ner mot Myresjö. En del an mosse ligger i Herrljunga kommun. Mossen och sjön bildar tillsammans en miljö som är attraktiv för många fågelarter. Här häckar bland annat ljungpipare, storspov, grönbena, enkelbeckasin, gök, tofsvipa, skogssnäppa, ängspiplärka, gulärta, orre och trana.

~~~~~

7 • MYRESJÖ

*Klass III - högt naturvärde
Gransumpskog med naturskogskaraktärer.*

Där Stomsjöån rinner ut i Myresjö växer gammal gransumpskog med inslag av klibbal och björk. Skogen är delvis självgallrad och det finns en hel del död ved. Mosstäcket är ymnigt och det finns många högstubbar med vedtickor. På några av granarna växer kattfotslav, en så kallad signalart. Vid bäckens utlopp har ett lövdominerat kärr bildats.

~~~~~

8 • STORA OSMADEN

*Klass III - högt naturvärde
Mosse.*

Osmaden är en trädbevuxen mosse söder om Myresjö. Mossen är delvis påverkad av dikning. Utmed Myresjöbäcken finns en del öppna partier med kärr och mader, bl.a. vid dammen. Söder om dammen rinner bäcken fram kantad av granskog. Här växer korallrot.

~~~~~

9 • FARSTORP

*Klass V - saknar särskilt naturvärde
Mosseskog.*

Öster om gården Farstorp finns en tätt bevuxen mosse utan dokumenterade naturvärden.

~~~~~

10 • VALA MOSSE

*Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.*

Vala mosse ligger norr om vägen mellan Tämta och Borgstena. Mossen är mestadels tätt trädbevuxen. Omringat av mossmarken ligger några mindre skogskärr där skogssnäppa häckar. I ena kärret förekommer korallrot. I omgivningarna finns tjäder.

~~~~~

11 • KÄRINGAMOSSE

*Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.*

Vid Käringasjö mellan gårdarna Ödegärdet och Ladås finns en mosse som är öppen på västra sidan av sjön och tätt bevuxen på den östra sidan. Mosseskogen är en blandskog av löv- och barrträd. Mossengränsar till skog och odlingslandskap och ligger nära bebyggelse. Den är inte dikad. I Käringasjön häckar sångsvan.

~~~~~

12 • RÖNNÅSA - DÖVEDAL

*Klass III - högt naturvärde
Mosse i landskap med rikt och varierat fågelliv.*

Vid Dövedal och Rönnåsa finns ett större landskap med mosse, sumpskog, fågelsjöar, odlingslandskap och en övergiven grusgrop. Kombinationen av olika biotoper skapar goda förutsättningar för fågellivet och ett stort antal arter har noterats i området. Mossen är glest tallbevuxen med öppnare kärrpartier kring ett vattendrag. Norra delen av mossen är dikad och här växer en ung lövsumpskog.

~~~~~

13 • STORA MOSSEN

*Klass II - mycket högt naturvärde
Mosse. Faunalokal.*

Stora mossen är en medelstor svagt välvd mosse som i huvudsak är bevuxen med tallskog. Ett större öppet mosseplan finns i den västra delen. I omgivningarna kring mossen förekommer tjäder.

~~~~~

14 • BJÖRNAMOSSEN

*Klass I - högsta naturvärde
Stor mosse med betydelse för flora och fauna.*

Björnamossen ingår i det stora skogs- och myrområdet på höjdplatån mellan Alingsås och Borås. Området har en gång av Linné kallats för Västgöta fjällar för att det är så ogästvänligt. Det vildmarksliknande området karaktäriseras av en mosaik av äldre skog, sumpskogar, mossar och fastmarksholmar. Mossarna är av typiskt västlig typ, med arter som klockljung, myrlilja och klockgentiana. I området finns fyra stora mossar om ca 600 ha. De har stor betydelse för myrfåglar som enkelbeckasin, orre, trana, grönbena och ljungpipare. Björnamossen finns med i myrskyddsplanen för Sverige. Större delen av mossen ligger i Bollebygds kommun, och endast en liten del finns i Borås Stad.

~~~~~

15 • ÖJEMOSSARNA

*Klass I - högsta naturvärde
Stor mosse med betydelse för flora och fauna.*

Öjemossarna ingår också i myrkomplexen vid Västgöta fjällar och är en typisk, västlig mosse. Den finns med i myrskyddsplanen för Sverige. Även denna mosse ligger till största delen i Bollebygds kommun, och endast en liten del ligger i Borås Stad.

~~~~~

16 • STOREMOSSEN

*Klass II - mycket högt naturvärde
Mosse med betydelse för flora och fauna. Betydelse för friluftslivet - strövområde.*

En öppen mosse som ligger i strövområdet mellan Kulsjöarna och Hedared. På Storemossen finns intressant flora med bl.a. klotstarr, gullpudra och skvattram. Här förekommer också orrspel.

~~~~~

17 • SKÄRSMOSSEN

Klass II - mycket högt naturvärde

Mosse med betydelse för flora och fauna. Betydelse för friluftslivet - strövområde.

Skärsmossen, som ligger söder om Sälsjön, är också öppen. På och kring mossen förekommer tjäderspel och orrspel.

~~~~~

18 • MJÖHULTA MOSSE

Klass III - högt naturvärde

Mosse. Betydelse för friluftslivet - strövområde.

En tämligen liten men öppen mosse strax öster om Kulsjöarna. Enligt länsstyrelsens våtmarksinventering förekommer klotstarr.

~~~~~

19 • FILEMOSSEN

Klass III - högt naturvärde

Mosse. Floralokal.

I likhet med föregående mossar ligger Filemossen på det så kallade Västgöta fjällar. Den tämligen öppna mossen har en liten göl i norr. Enligt äldre uppgifter skall det nordliga halvgräset klotstarr förekomma på mossen.

~~~~~

20 • KROKSMOSSEN OCH SVARTEMOSSEN

Klass II - mycket högt naturvärde

Stor öppen mosse med intressant fågelliv.

Kroksmossen är en stor öppen mosse strax norr om Gåshult. Den är svagt välvd och har bågformiga strängstrukturer med hölkor. Övre och Nedre Kroktjärn är två små gölar ute på det öppna mosseplanet. Bland intressanta arter på mossen kan nämnas ljunpipare och kallgräs. En del av mossen ligger i Vårgårda kommun. Strax öster om Kroksmossen ligger Svartemossen som är betydligt mindre. Båda mossarna ingår i myrkomplexet vid Västgöta fjällar.

~~~~~

21 • STORA SÖRMOSSEN OCH MJÖLKE MOSSE

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Stora Sörmossen och Mjölke mosse är två ganska små mossar som ligger i det kuperade skogslandskapet mellan Gåshult och Gamsen. Mossarna är öppna till tätt bevuxna.

~~~~~

22 • BERGAMOSSARNA

Klass III - högt naturvärde

Mosse.

Bergamossarna är två mossar invid ett mindre vattendrag, Mjolkåsabäcken. Våtmarkerna är delvis trädbevuxna, men mer eller mindre öppna mosseplan förekommer. Utmed vattendraget finns öppna kärrpartier. Sydöstra delen är påverkad av torvtäkt. Mossarna ingår i riksintresse för naturvård.

~~~~~

23 • LÖVÅSASJÖN

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Mossen vid Lövåsasjön är mest tätt bevuxen och påverkad av torvtäkt och dikning.

~~~~~

24 • UTMOSSEN

Klass III - högt naturvärde

Mosse.

Utmossen är en medelstor, svagt välvd mosse med drag och lagg. Mossen är glest trädbevuxen. Den ligger mellan Gamsen och Lövåsasjön, längs Trönningån.

~~~~~

25 • GARNSÄCKSMOSSEN

Klass III - högt naturvärde

Mosse. Faunalokal.

Garnsäcksmossen är en tallmosse av ristyp. Mossen är ensligt belägen och omgiven av skog. På mossen finns en större tjärn, Stora Bastutjärn.

~~~~~

26 • LILLA ACKSJÖN

Klass IV - visst naturvärde

Mosseskog.

En glest till tätt bevuxen mossekog av tall utan kända naturvärden. Delar av mossen ligger i Vårgårda kommun.

~~~~~

27 • HAGEN

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Vid Hagen finns en liten mosse med öppna ytor omväxlande med glest och tätbevuxna områden.

~~~~~

28 • TORVÅNS MYNNING

Klass III - högt naturvärde

Mosse. Åmynning.

Där Torvån mynnar i Säven finns en svagt trädbevuxen mosse och tätare sumpskog. Området bedöms ha betydelse för fågelfaunan. Enkelbeckasin förekommer.

~~~~~

29 • HÖKAMOSSEN

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Hökamossen är en liten glest bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

30 • SUNDSMOSEN, RUBBE MOSSE, KLINTAMOSSEN OCH ABORRABERGSMOSEN

Klass III - högt naturvärde

Myrar med intressant flora.

Vid Gräddåns utlopp mot Säven finns ett större område med myrmarker. Mossarna är till största delen skogsbevuxna.

Sundsmossen har ett öppet mosseplan utan egentlig trädvegetation. I de blöta höljorna dominerar vitag och på de torrare tuvorna växer klockljung och hedsäv. I norra änden ligger den lilla mossgölen Lillesjö. I den glesa skogen med martallar söder om sjön växer ett stort bestånd av dvärgbjörk, en art som annars hör hemma på kalfjället.

Även på de övriga mossarna förekommer intressant växtlighet på flera ställen. Förutom dvärgbjörk finns strängstarr, kallgräs och brunag. Tranor förekommer på mossarna.

~~~~~

31 • HOLMAMOSSEN

Klass III - högt naturvärde

Mosse med vissa botaniska värden.

Holmamossen är till stora delar glest trädbevuxen. De öppna partierna har en karaktäristisk vegetation för mossar i denna region. Vitag, brunag och rundsilesår i de blöta partierna omväxlar med torrare avsnitt med hjortron, blåbär och rosling. Mossen är delvis påverkad av dikning och torvtäkt. Enligt länets floravårdsregister skall klockgentiana förekomma, men den har ej kunnat återfinnas.

~~~~~

32 • SÄVEÅN VÄSTER OM VÄNGA

Klass III - högt naturvärde

Våtmark med botaniska och ornitologiska värden.

Väster om Vänga har Sävån ett tydligt meandrande lopp. Ån omges av dungar med klibbal och fuktiga mader med pors och blååtätel. Nära åns utlopp i Säven växer ett bestånd av klockgentiana, som delvis är hotat på grund av igenväxning med vass som etablerar sig kring mynningen. Området har viss betydelse för våtmarksberoende fågelarter. Enkelbeckasin förekommer. Norr om maderna finns en trädbevuxen mosse.

~~~~~

33 • VÄNGA MOSSE

Klass I - högsta naturvärde.

Stor öppen mosse med rikt fågelliv. Lokal för skvattram.

Vänga mosse är en vidsträckt högmosse som delas i två delar av den slingrande Sävån. Den östra delen är rik på höljor och blöta partier medan den västra är torrare och domineras av ris. Mossarna är i huvudsak öppna, men längs ytterkanterna och på den centrala delen utmed Sävån växer gles tallskog. Längs ån finns också stora områden med starmader som tidvis översvämmas. Dessa är av stor betydelse för faunan och här påträffas också en del ovanliga växter som t.ex. slätterblomma. I tallskogen strax väster om fotbollsplanerna växer ett stort bestånd av den nordliga arten skvattram.

Mindre delar av mossen har påverkats av dikning och små torvtäkter. Detta har dock inte påverkat de biologiska värdena i någon nämnvärd omfattning. På mossen häckar en lång rad karaktäristiska myrfåglar, bl.a. ljungpipare, storspov, grönbena, enkelbeckasin, tofsvipa, skogssnäppa, ängsplärka och kricka.

~~~~~

34 • GRYTÅSEN OCH KYRKMOSSEN

Klass V - saknar särskilt naturvärde
Mosseskog.

Grytåsen och Kyrkmossen utgörs av mosseskogar som är starkt påverkad av ingrepp som väg, ledning, gallring och dikning. Skogen är ogenomtränglig och blöt.

~~~~~

35 • BERGAMOSSEN OCH KILARNA

Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.

Bergamossen och Kilarna är ett ganska stort område med tät mosseskog med 50 % löv och 50 % barr. Området är påverkat av ledningar och diken.

~~~~~

36 • BORGSTENA

Klass II - mycket högt naturvärde
Alsumpskog.

Utmed Sågebäcken växer en alsumpskog med tämligen grova träd. Fågellivet är rikt och i det örtrika frodiga fältskiktet växer kärrfibbla och grönvit nattviol.

~~~~~

37 • KÅLLAREDS MOSSE

Klass IV - visst naturvärde
Mosse.

Källareds mosse är ett exempel på en typisk mosse för Borås Stad. Det är en ganska liten tallmosse av ristyp med klockljung och rundsileshår. På mossen växer måttligt med blåbär, lingon och hjortron. Mossar av denna typ är viktiga inslag i Borås natur.

~~~~~

38 • LEDSKULLEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Ledskullen är en liten mosse intill odlingslandskapet vid Ingeshult. Det är en typisk, västlig tallmosse av märket ”vanlig sjuhäradsnatur”.

~~~~~

39 • SVARTEMAD

*Klass III - högt naturvärde
Mosse. Alkärr.*

Svartemad är en mindre mosse ca 6 km öster om Borgstena. Mossen är glest bevuxen med tallar, men tämligen öppna partier finns i de centrala delarna. Ett vattendrag rinner utmed den norra kanten. I den södra delen finns en del öppna diken. Mossen ligger delvis i Herrljunga kommun. Söder om Svartemad ligger ett litet alkärr med gamla klubbalar på välutvecklade socklar.

~~~~~

40 • TARYDS MOSSE OCH HÖGDAMMSMOSSEN

*Klass II - mycket högt naturvärde
Öppna mossar med rikt fågelliv.*

Taryds mosse ligger nordost om Lassesjö. Högdammsmossen ligger ytterligare ett stycke mot nordost och delvis i Ulricehamns kommun. Mossarna är öppna och svagt välvda. I området finns ett rikt fågelliv.

~~~~~

41 • LARYDS MOSSE

*Klass I - högsta naturvärde.
Öppen mosse med rikt fågelliv*

Laryds mosse ligger väster om Lassesjö. Det är en svagt välvd mosse med en öppen del och resten bevuxet med tall. Den tillhör myrområdet kring sjön, som ligger ganska otillgängligt. Området är av mycket stor betydelse för våtmarksfåglar.

~~~~~

42 • LANTMOSSEN

Klass I - högsta naturvärde.

Stor öppen mosse med rikt fågelliv

Söder om Lassesjö ligger den stora Lantmossen. Det stora mosseplanet är kalt med inslag av vegetationslösa och vattenfyllda hölJOR. Mossen är delvis skadad av dikning och torvtäkt, men ingreppen är av gammalt datum och har mindre betydelse för mossens biologiska värde. Den stora myrmarken i kombination med sjön är attraktiva områden för många fågelarter. Mossen har kommunens starkaste population av ljunGPipare. Dessutom förekommer tofsvipa, storspov, enkelbeckasin, gulärla, skogssnäppa, trana och orre. Botaniskt intressanta inslag är bland annat taggstarr och kallgräs.

~~~~~

43 • BYMOSSEN

Klass III - högt naturvärde

Öppen mosse med dråg och kärrpartier.

Bymossen ligger strax väster om den betydligt större Lantmossen. Mossen har ett helt öppet plan med inslag av dråg och kärrpartier i den norra delen. Mossen är dåligt undersökt men bedöms hysa goda förutsättningar för intressant flora och fauna.

~~~~~

44 • RÅSTORP - LÄNGJUM

Klass I - högsta naturvärde.

Slätterkärr med kalkgynnad flora.

I en åkerkant norr om Ledsgården finns en litet avsnitt med kalkfuktäng. Här förekommer den för regionen sällsynta majvivan. Kärrret har sedan lång tid stått under igenväxning, men slätterhävd av området har återupptagits. Slätterkärret har en rik flora med darrgräs, tätört, loppstarr, ormrot, knagglestarr, vildlin och ängsstarr. Bland mer anmärkningsvärda arter som tidigare noterats kan nämnas tuvstarr, ävjebrodd och klasefibbla.

~~~~~

45 • BARNASJÖ

Klass V - saknar särskilt naturvärde

Mosse.

Barnasjö, som ligger öster om Fristad, är en liten tjärn omgiven av på ena sidan en öppen starrmosse och på den andra en tät tallmosse. Den är starkt påverkad av dikning och överkorsas av en ledning. Vid tjärnen finns ett pumphus för bevattning.

~~~~~

46 • SVANÅSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Glest bevuxen tallmosse.*

Svanåsen ligger intill Kärrasjön mellan Fristad och Tärby. Det är en ganska torr, glest tallbevuxen mosse omgiven av skog. I norra änden är tallskogen tätare.

~~~~~

47 • TÅGÅRDEN

*Klass V - saknar särskilt naturvärde
Mosseskog.*

Vid Tågården finns en liten, glest bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

48 • BLACKETJÄRNSMOSEN

*Klass III - högt naturvärde
Mosse.*

Blacketjärnsmossen ligger väster om Hedared och delvis i Bollebygds kommun. Det är en mindre, oregelbunden mosse med mossgol och fastmarksholmar. En liten bäck avvattnar mossen till Hälleredån.

~~~~~

49 • ÄLVESJÖN

*Klass III - högt naturvärde
Sumpskog.*

I sydänden av Älvesjön växer en fuktig, risig barrsumpskog med relativt stort inslag av kläna döda träd. Sumpskogen kalkas.

~~~~~

50 • ÖNAMOSSEN OCH HÄLLEBÄCKAMOSSEN

*Klass II - mycket högt naturvärde
Våtmarkskomplex med flera mossar. Rastplats för sångsvan.*

Önamossen är en excentriskt välvd mosse som kantas av gungflyn och de bägge tjärnarna Storesjön och Östersjön. Sjöarna är rastplats för sångsvan. Östersjön och Önamossen kan ses från vägverkets rastplats söder om Hedared. Här finns också en vacker stenvalvsbro. Delar av mossarna kalkas.

~~~~~

51 • KRÅKEMOSSEN

*Klass II - mycket högt naturvärde
Våtmarkskomplex med flera mossar*

Kråkemossen är en svagt välvd mosse i anslutning till Sörån. På mossen finns också en tjärn, Tranetjärn. Mossen har betydelse för fågellivet, bland annat utgör området goda marker för tjäder. Delar av mossen kalkas.

~~~~~

52 • KÄLLE MOSSE

*Klass II - mycket högt naturvärde
Våtmarkskomplex med flera mossar.*

Källe mosse väster om Hedared är en svagt välvd mosse som omringar ett torrare höjdparti. Större delen av mossen är tätt bevuxen med tall, men här finns också välutvecklade drag. Delar av mossen kalkas.

~~~~~

53 • INGELSMOSSEN, TOMTA MOSSE, BJÖRNAMOSSEN OCH BISTOCKAKÄRRET

*Klass III - högt naturvärde
Mosse. Spelplats för orre och tjäder.*

Ingelsmossen, Tomta mosse, Björnamossen och Bistockakärret är en rad mossar som ligger i skogsterrängen mellan Hedared och Bredared. Delar av mossarna kalkas. Mossarna är tämligen öppna med vegetation av martallar, ljung, rosling och hedsäv. I laggzonerna förekommer myrlilja. Orre och tjäder förekommer på mossarna och i omgivningarna. På Tomta mosse finns två små mossgölar. Mossen korsas av en väg och är därför ganska lättillgänglig.

~~~~~

54 • FURUBACKEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Vid gården Furubacken finns en svagt välvd, glest till tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden. Den omgärdas av skog och öppet landskap längs vägen mellan Skåpeslätt och Vemmenhult.

~~~~~

55 • SEBBARS MOSSE

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse och sumpskog.*

Sebbars mosse består av en liten tallmosse som övergår i sumpskog och starrvåtmark längs vattendraget som rinner från Rommenasjö. Mossen kalkas.

~~~~~

56 • KNIVATJÄRNSMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Mosse. Faunalokal.*

Knivatjärnsmosse, en oregelbunden, medelstor mosse söder om Värnahult, är en lokal för pärluggla. Delar av mossen kalkas.

~~~~~

57 • KOLEMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Tallmosse.*

Kolemossen ligger nordväst om Bredared. Det är en tallbevuxen mosse som är öppen i mitten. Mossen är lättillgänglig och på den växer rikligt med hjortron.

~~~~~

58 • LANSAMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.*

Lansamossen är en mindre tätt bevuxen tallmosse utan kända naturvärden.

~~~~~

59 • BRÖTEMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Gammal barrskog och mosse*

Brötemossen är en liten tallbevuxen mosse som omges av hyggen och ungskog. I öster finns gles gammal barrskog. Tjäder förekommer i området.

~~~~~

60 • TILLEMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Tillemossen är en svagt välvd mosse bitvis är bevuxen med med tät kantskog. Dikning och torvtäkt påverkar mossen. Inga kända naturvärden.

~~~~~

61 • RÖLSBÄCKEN VID MYREKULLA

*Klass II - mycket högt naturvärde
Vattendrag och starrmader med betydelse för fauna och fågelliv.*

Strax öster om Myrekulla flyter Rölsbäcken fram i ett svagt meandrande lopp. Vattendraget omges av gungflyn, vass och starrmader som tidvis översvämmas. Inom våtmarken häckar trana. Området bedöms dessutom värdefullt för andra våtmarksberoende fåglar och djurarter. I västra delen ansluter maderna till en äldre reningsdamm. På ömse sidor om maderna finns trädbevuxna mossar med mer begränsade naturvärden.

~~~~~

62 • TÅNGEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.*

Mellan gårdarna Risabo och Tången ligger en glest bevuxen mosse utan kända naturvärden. I den nordöstra änden finns blandsumpskog.

~~~~~

63 • DAMMBACKAMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Tallmosse.*

Mellan gårdarna Dammbacken och Björkelund öster om Bredared ligger Dammbackamossen. Den är en kraftigt påverkad dikad mosse med ett viltvatten i. På mossen finns ljung, klockljung och tranbär.

~~~~~

64 • RÖL

*Klass II - mycket högt naturvärde
Alsumpskog med naturskogskaraktär.*

I slutningen ner mot Ärtingen vid Röl ligger denna alsumpskog omgiven av barrskog. Alarna står på stora socklar och rikligt med död ved i form av grånågor, högstubbar och torrträd förekommer. Bland intressantare arter kan nämnas gullpudra, dunmossa och skärmstarr.

~~~~~

65 • TORBJÖRNTORP

*Klass II - mycket högt naturvärde
Sumpskog med intressant mossflora.*

Slutningarna ner mot Ärtingen domineras av gransumpskogar. Ytligt näringsrikt grundvatten pressar fram på flera ställen och ger upphov till intressant flora. Strax väster om Långsvedjan finns ett avsnitt med gransumpskog. Bland intressantare arter kan nämnas dunmossa och skuggmossa.

~~~~~

66 • PÅTORP

*Klass II - mycket högt naturvärde
Alsumpskog med mycket springkorn.*

Utmed Munkåns utlopp i sjön Ärtingen växer alsumpskog med grova alar och stora bestånd av springkorn. I vattendraget finns goda lekbottnar för öring.

~~~~~

67 • VISKANS UTLOPP

*Klass I - högsta naturvärde
Alsumpskog med rikt fågelliv.*

Vid Viskans utlopp i Öresjö omges ån av en sumpskog med al och grönpil, mot norr övergående i en björksumpskog. Busksnår och högrörtsvegetation bidrar till att skapa miljöer värdefulla för såväl häckande som rastande fåglar. Bland växter som förekommer utmed ån kan nämnas springkorn och ängsruta. Inslaget av grov grönpil är värdefullt för många sällsynta insekter. I strandskogen häckar stjärtmes.

~~~~~

68 • BRÄCKÅS

*Klass I - högsta naturvärde
Alkärr av källkärrstyp.*

Mellan åkermarkerna söder om Gingri by finns en ravin som utgör en av de gamla tappningsrännorna från Toarps issjö. På ravinens botten pressar grundvattnet fram och bildar ett stort alkärr med träd på stora socklar. Bland den rika mossvegetationen förekommer dunmossa och mörk husmossa. Bland kärlväxterna förekommer skogsbingel och gullpudra. Alkärret är sannolikt en värdefull svamplokal, men den har ännu inte undersökts närmare.

~~~~~

69 • NED BOSGÅRDEN

*Klass III - högt naturvärde
Björksumpskog.*

I åkerlandskapet vid Ned Bosgården finns en sumpskog med inslag av björk, vide och al. Älgört och brudborste i fältskiktet. Enligt uppgift ska det även finnas kransrams.

~~~~~

70 • FINNEKUMLA MOSSE

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Mitt i odlingslandskapet vid Ön finns en tätt bevuxen mosse. På mossen spelar orre och häckar trana.

~~~~~

71 • NOLMOSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Sumpskog och mosse.*

Mellan sjöarna Gången och Hemsjön väster om Sandhult ligger Nolmossen. Större delen är täckt av tät sumpskog, men här finns också kala och glest bevuxna partier, som tydligt höjer sig över den omgivande marknivån. Genom våtmarken rinner Nolån. Delar av mossen kalkas. En stor del av mossen är inhägnad och otillgänglig för allmänheten på grund av Volvos provbana. Den är även påverkad av provbanans verksamhet.

~~~~~

72 • KVARNHOLMAMOSSEN

Klass III - högt naturvärde

Omväxlande skogslandskap med våtmarker och sumpskog.

I skogsterrängen söder om Hemsjön finns ett komplex med små myrar, några skogstjärnar och sumpskog. Delar av området kalkas. Utmed Vathultsbäcken finns miljöer som är gynnsamma för skogslandskapets fåglar. Här förekommer bland annat tofsmes, mindre hackspett och järpe. Även försärla har noterats.

~~~~~

73 • STOREMOSSEN

Klass II - mycket högt naturvärde

Mosse med intressant flora.

Storemossen norr om Hällsjön är en svagt välvd mosse som huvudsakligen är belägen i Bollebygds kommun. På mossen växer korallrot, taggstarr och spindelblomster.

~~~~~

74 • HOLKEMOSSEN

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Holkemossen gränsar till odlingslandskapet vid Bertilshult, söder om Hällsjön. Den är öppen till tätt bevuxen utan kända naturvärden.

~~~~~

75 • STORE MOSSEN

Klass III - högt naturvärde

Öppen mosse med vattendrag.

Storemossen är en medelstor mosse som ligger vid Bertilshult i kommunens västra del. Området har en stor andel skog och våtmarker. Mossen är nästan helt kal med undantag för en gles kantskog. Utmed mossens södra kant rinner ett mindre vattendrag.

~~~~~

76 • DAMMOSEN

*Klass II - mycket högt naturvärde
Mosse med intressant fågelliv.*

Dammossen följer Älingabäcken från Gräslid nordväst om Sandared och in i Bollebygds kommun. Den är hydrologiskt tämligen opåverkad och utgör ett representativt exempel på en typ av myrkomplex som är vanlig i Sydvästsveriges sprickdalslandskap. Bland växterna finns typiska västliga inslag som klockljung och hedsäv. Dessutom förekommer brunag, vilken är mindre allmän. Inom området förekommer tjäder och järpe.

~~~~~

77 • HÅMOSEN

*Klass I - högsta naturvärde
Stor öppen mosse med intressant fågelliv.*

Håmossen är en av flera våtmarker inom den nederbördsrika höjdplatån i kommunens västra delar. Det stora öppna mosseplanet sluttar kraftigt åt öster och nordöst. Mossen är endast bevuxen med enstaka martallar. Vinkelrätt mot mossens välvning löper fuktiga dråg, höljor och strängstrukturer. Mot väster övergår mossen i ett av hållmarker söndersplittrat komplex av mosseytor, kärr, fukthedar och sumpskog.

Hela våtmarken är hydrologiskt tämligen opåverkad. Vegetationen är av västlig typ med klockljung, pors och hedsäv. I höljorna växer vitag och brunag. Fågellivet är rikt. Här förekommer bland annat orre, tofsvipa och ljungpipare. Mossen ligger delvis i Bollebygds kommun.

~~~~~

78 • VATTHULTA SJÖ

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Sydväst om Vatthulta sjö ligger en öppen till tätt bevuxen mosse. Ett stycke vanlig svensk natur.

~~~~~

79 • HJORTS MOSSE

*Klass II - mycket högt naturvärde
Öppen mosse.*

Hjorts mosse kan i hög grad beskrivas som en mindre kopia av den intilliggande Håmossen. Det öppna trädfria mosseplanet sluttar mot öster. Vinkelrätt mot sluttningen går bågformiga strängstrukturer med blöta höljor.

~~~~~

80 • LOFTSMOSSEN

*Klass II - mycket högt naturvärde
Öppen mosse med intressant fågelliv.*

Loftsmossen är en medelstor öppen mosse som ligger strax väster om den något större Tänge mosse. På det svagt välvda mosseplanet finns ett bågformat mönster av blöta höljor. Mossen har ett rikt fågelliv med bl.a. gulärta, grönbena, ljungpipare och storspov.

~~~~~

81 • ÅLKISTEMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Mosaik av små mossar och skog.*

I skogsterrängen mellan Hemsjön och Pålsbosjö finns en grupp av små mossar omgivna av sumpskogar. Ålkistemossen består av en tät mosseskog med mindre kala mosseytor. Mossen är påverkad av torvtäkt, dikning och avverkning.

~~~~~

82 • GRÄNSTORPSMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Gränstorpsmossen är en glest till tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden. Den ligger mellan Madsjön och gården Gränstorp väster om Sandhult. Mossen kalkas.

~~~~~

83 • SKATTAMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog och gransumpskog.*

Skattamossen är en långsmal mosse som ligger nordost om Sandhult. På mossen växer tät tallskog. I södra delen finns gransumpskog.

~~~~~

84 • KULEÅ

Klass IV - visst naturvärde

Sumpskog och våtmark kring vattendrag.

Längs Kuleå växer sumpskog och en del alar. På vissa ställen är det mer öppet med blååteltvåtmark. En gammal välvd stenbro finns kvar över vattendraget.

~~~~~

85 • VÄSTERGÅRDEN

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Söder om Sandhult i närheten av Västergården finns ett litet våtmarksområde. Ena delen av våtmarken är en tallmosse av ristyp, och den andra är en mosse som är dikad och avverkad.

~~~~~

86 • TÄNGE MOSSE

Klass I - högsta naturvärde

Mosse med fågelsjö och rikt fågelliv.

Tänge mosse är en av flera våtmarker inom den nederbördsrika höjdplatån i kommunens västra delar. Den uppvisar många av de karaktäristiska drag som våtmarkerna har i detta område. Norra delen av mossen utgörs av ett stort öppet mosseplan som är glest bevuxet med martallar. Torrare partier med pors, hedsäv och klockljung avlöses av blötare höljor med vitag. Höljorna bildar ett bågformat mönster på mossen. Den vidsträckta mossen ger ett mäktigt intryck. Från den södra änden ser man flera kilometer och Sandhults kyrka syns i fjärran.

Södra delen av mossen är påverkad av torvbrytning. Spår från brytningen syns i form av vattenfyllda gravar och mellanliggande torra, trädbevuxna strängar. Även om brytningen självklart är ett allvarligt ingrepp, bör det noteras att flera av de områden som övergetts sedan länge har vissa naturvärden, då de kan utgöra häcknings- och födosöksbiotoper för många fågelarter. I den västra delen av Tänge mosse pågår ännu en viss torvbrytning. Delar av mossen kalkas också.

Mellan den påverkade och den opåverkade delen av mossen ligger en tjärn, den så kallade Tångetjärn, en viktig förutsättning för mossens naturvärden. Sjön omges av gungflyn med bl.a. sumpstarr och vass. Här finns också några gyttjebankar och småöar som är idealiska för många vadare. De vattenfyllda torvgravarna söder om sjön är fina häckningsplatser för såväl vadare som änder. Sjön och omgivande vattengravar hyser ett rikt fågelliv med tofsvipa, gräsand, grönbena, skogsnäppa, kricka och knipa. Häger och storskarv syns ofta fiska i sjön.

Andra fågelarter som häckar kring sjön och på mossen är storspov, enkelbeckasin, ljungpipare, orre, ängspiplärka och gulärta. I de omgivande skogsmarkerna förekommer spillkråka, sparvuggla, kattuggla och gök.

Under sträcktid brukar många flyttfåglar stanna till vid Tångetjärn. Särskilt intressant är sjön för gäss. Under loppet av några år kan ett stort antal arter räknas in. Här har noterats kanadagås, grågås, snögås, stripgås, spetsbergsgås, sädgås, bläsgås och vitkindad gås.

Sammantaget kan sägas att Tänge mosse och Tångetjärn är en av kommunens förnämsta fågellokaler.

87 • KERSTINSMOSSEN

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Kerstinsmossen är en vanlig tallmosse som ligger mycket nära bebyggelsen i Sjömarken. På mossen finns en tjärn som skulle kunna vara lämplig för smålom, men närheten till hus medför att någon lom troligen aldrig kommer att häcka där.

~~~~~

88 • RÄVESKÄLLA

Klass III - högt naturvärde

Alsumpskog.

Utmed Kvarnbäckens bäckravin finns en alsumpskog. Ädla lövträd som lind, alm och ask förekommer.

~~~~~

89 • KVARNSJÖN

Klass II - mycket högt naturvärde

Mader och sumpskog utmed meandrande vattendrag. Rikt fågelliv.

Kring Kvarnsjön och Kvarnbäcken finns ett biologiskt rikt område helt omgärdat av vägar, industrier och järnvägar. I busksnår och på fuktiga högrötsängar kring sjön finns ett rikt fågelliv med sävsångare, rörsångare, sävsparv, vipa och enkelbeckasin.

Väster om Kvarnsjön slingrar ån sig fram i krokiga meanderbågar och flera avsnörda korvsjöar syns som rester av ett tidigare lopp. Längs stränderna och i omgivningarna växer fuktig al- och björksumpskog. Strandbrinkarna är höga med knotiga alrötter. I fältskiktet växer svällande ormbunksmattor omväxlande med högvuxen örtvegetation. I sumpskogen förekommer mindre hackspett.

~~~~~

90 • HÅLSJÖN

Klass IV - visst naturvärde

Mosseskog.

Söder om den lilla Hålsjön finns en glest till tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden. Söderut, vid gården Ljungstorp, glesnar vegetationen till öppna mosseplan.

~~~~~

91 • LÅNGEMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Mossar.*

Långemossen ligger på västra sidan av knalleleden mellan Ekås och Hulebo. Den består av tre mindre mossplan som delvis är glest trädbevuxna. Svartvide förekommer.

~~~~~

92 • ORREMOSSEN

*Klass II - mycket högt naturvärde
Våtmarksmosaik med ornitologiska värden.*

I skogsmarkerna norr om Öndered finns en våtmarksmosaik med små mossar, bäckdråg, ravinskog och skogstjärnar. Inom området förekommer järpe, grönbena och enkelbeckasin. På Orremossen dominerar tall.

~~~~~

93 • SMEDSTORP

*Klass II - mycket högt naturvärde
Våtmarksmosaik med ornitologiska värden.*

I skogsmarkerna norr om Öndered, vid Smedstorp, finns en tätbevuxen tallmosse. Inom området förekommer järpe, grönbena och enkelbeckasin.

~~~~~

94 • GÖTSERED

*Klass II - mycket högt naturvärde
Våtmarksmosaik med ornitologiska värden.*

Öster om Götsered ligger en liten mosse. Inom området förekommer järpe, grönbena och enkelbeckasin.

~~~~~

95 • HOPAMOSSEN

*Klass II - mycket högt naturvärde
Stor mosse och mosseskog.*

Hopamossen är en i raden av mossar på den nederbördsrika västra sidan av kommunen. Den har en representativ vegetation med tuvull, ljung och klockljung i torrare partier samt vitag i blötare höljor. Större delen av mossen är täckt av tallskog, och längs kanterna lövbarrblandskog. Det öppna mosseplanet skulle kunna hysa förutsättningar för våtmarksberoende

fåglar, men inga särskilda förekomster är kända. Norr om själva mossen växer en tät tallmosseskog med inslag av blandsumpskog.

Strax öster om Hopamossen ligger ytterligare en mosse som är glest bevuxen med tall. Mellan de bägge mosseplanen finns en del småkärr och äldre barrsumpskog.

~~~~~

96 • LOMSJÖ

Klass V - saknar särskilt naturvärde

Mosse.

Vägen mellan Ekås och Bredared går tvärs över denna lilla glest till tät bevuxna mosse. Mossen kalkas. På östra sidan av vägen ligger den lilla tjärnen Lomsjö. Namnet indikerar att det funnits smålom i tjärnen en gång i tiden.

~~~~~

97 • KYPEREDSSJÖN

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Nordväst om Kyperedssjön ligger en glest till tät bevuxen mosse utan kända naturvärden. En kraftledning korsar mossen.

~~~~~

98 • EKÅS

Klass IV - visst naturvärde

Öppen mosse.

Strax nordost om Ekås ligger en svagt välvd mosse i omedelbar anslutning till ett motionsspår. I norra delen är mossen tät bevuxen.

~~~~~

99 • GRAVAKULLEN

Klass IV - visst naturvärde

Öppen mosse.

Mellan Kyperedssjön och Fornesjö ligger denna lilla, glest till tät bevuxna mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

100 • FORNESJÖ

*Klass III - högt naturvärde
Mosse.*

I de norra och västra delarna av Rya åsar utbreder sig ett vidsträckt barrskogslandskap med små myrar och några mindre sjöar. Mossen vid Fornesjö är delvis öppen. Den utgör ett viktigt bidrag till mångfalden av livsmiljöer i naturreservatet Rya åsar. Delar av mossen kalkas.

~~~~~

101 • HOLSTENSÅN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse med starrkärr och sumpblandskog.*

Norr om Skogsryd längs Ekås – Bredaredsvägen rinner ett litet vattendrag in i Holstensån. Längs vattendraget breder ett öppet starr- och vitmosskärr ut sig. I nära anslutning finns en liten tallmosse där det bedrivs torvtäkt. I den norra delen växer en tät blandsumpskog i ett översilningsområde.

~~~~~

102 • KÄLLÄNG

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Inåt skogen väst om gården Källäng ligger en glest till tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

103 • TORRÖBÄCKEN OCH GRAVSJÖBÄCKEN

*Klass I - högsta naturvärde.
Våtmarker med vildmarks karaktär. Vattendrag och starrmader med betydelse för fauna och fågelliv. Orörda sumpskogar.*

Torröbäcken och Gravsjöbäcken rinner fram genom skogsmarkerna söder om Bredared. De slingrande vattendragen har en öppen stilla vattenspegel och kantas av kärr, starrmader, tallmossar och sumpskogar. Området ger ett vilt och orört intryck, även om ett större kalhygge delvis stör landskapsbilden.

Våtmarken är av betydelse för faunan i området. Ormvråk och knipa har noterats. Sannolikt finns fler arter knutna till våtmarker och orörda skogar.

I kärr i anslutning till vattendraget påträffas en del mer krävande växter, bl.a. rikkärrsmossorna guldspärrmossa och praktkrokmossa samt korallrot och slätterblomma.

~~~~~

104 • GRÄSÅSAMOSSEN

*Klass V - saknar särskilt naturvärde
Mosse och blandsumpskog.*

Gräsåsamossen ligger mellan Gravryd och Gravsjön. Mossen är i igenväxningsstadium och täcks av tall och gran. I botten finns det mycket ris, framför allt tranbär. I den norra delen ligger en lövdominerad sumpskog. Området är dikat.

~~~~~

105 • RÖMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Öppen mosse.*

Römossen i Fagerhult är en öppen mosse med tät till gles kantskog. Den är något påverkad av torvtäkt och kraftledning.

~~~~~

106 • RÅSSEREDSMOSSEN OCH HJORTSEREDSMOSSEN

*Klass II - mycket högt naturvärde
Mossar med pedagogiska och ornitologiska värden.*

Dessa båda mossar ligger strax intill varandra cirka 3 kilometer nordost om Brämhult. Båda mossarna har utsatts för torvtäkt i de södra delarna. Spåren syns tydligt i form av diken samt långsträckta vattenfyllda eller fuktiga gravar. I norra delen finns dock ganska stora öppna mosseplan bevarade. Råssereds mossen har en fin mosaik av tuvor, vattenfyllda höljor och långa fuktstråk där vitag och storsileshår växer. Trots påverkan har mossarna bibehållit ett intressant fågelliv. På de öppna mosseplanen förekommer ljungpipare och ängspiplärka. Den mosaik som den forna torvtäkten skapat verkar attrahera fler fågelarter, som här finner häcknings- och födosökmiljöer. Tjäder och trana förekommer i området.

~~~~~

107 • SVINÅSAMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Öppen mosse.*

Svinåsamossen ligger i Brämhult, nära bebyggelse och friluftsområde. Trots en kraftig påverkan av vägar, stigar och annan verksamhet, hyser mossen flera av de typiska våtmarksarterna som förknippas med västliga mossar, t.ex. klockljung, rundsileshår och myrlilja. Mossen utgör en mycket viktig pedagogisk resurs.

~~~~~

108 • SÖRBO

Klass III - högt naturvärde
Gransumpskog.

Utmed Sörbobäcken finns en gransumpskog med kullfallna träd och rik mossvegetation och med inslag av arter som signalerar höga naturvärden. Bland förekommande mossor kan nämnas mörk husmossa och rutbålmossa.

~~~~~

109 • HALLABROMOSSEN

Klass IV - visst naturvärde
Mosse.

Hallabromossen ligger intill riksväg 40 vid Hallabron. Den är glest till tätt bevuxen utan kända naturvärden.

~~~~~

110 • GRANELUND

Klass IV - visst naturvärde
Mosse.

Vid Graneklund finns en mycket svårtillgänglig tätt bevuxen tallmosse.

~~~~~

111 • GRÖNEMAD

Klass IV - visst naturvärde
Mosse.

Vid Grönemad mellan Brämhult och Falskog finns en mångformig tallmosse med flera typer av våtmarker omkring. I området finns olika jaktanordningar och en jaktstuga.

~~~~~

112 • BORHULT

Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.

Mellan Brämhult och Falskog finns en liten glest till tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

113 • STORE MOSSE

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Ännu en liten öppen till tätt bevuxen mosse längs grusvägen mellan Brämhult och Falskog.

~~~~~

114 • FÖLSJÖMOSSEN

*Klass II - mycket högt naturvärde
Geologiskt intressant mossjö.*

Fölsjö är en liten mossgöl som ligger strax söder om Gingri. Den omgivande mossen är i hög grad påverkad av dikning. Sjön har ett otillgängligt läge fritt från störningar. Häckning av sångsvan har förekommit.

Mossgölen är dessutom naturgeografiskt intressant. Då inlandsisens rand befann sig vid Gingri fylldes de nord-sydliga dalgångarna vid Rångedala och Gretlanda av en stor issjö, Toarpsissjön, som dämades upp av iskanten. Allt eftersom isen drog sig tillbaka avvattnades issjön. Den lilla Fölsjön är numera allt som återstår av den en gång så mäktiga Toarpsissjön.

~~~~~

115 • LÅNGÅS

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse och starrvåtmark.*

Vid Långås finns en våtmark som består av ett starrkärr genomflutet av vattendrag och en torrare tallmosse.

~~~~~

116 • KÄLLEBERG

*Klass III - högt naturvärde
Öppen mosse.*

Mellan Häljared och Falskog ligger en liten mosse. Ursprungligen har den varit betydligt större, men delar av mossen har dikats och brutits upp till odlingsmark eller blivit tallbevuxen. Ännu återstår dock två öppna mosseplan.

~~~~~

117 • HÄLJARED

*Klass I - högsta naturvärde
Rikkärr med ängsnycklar.*

Vid Östergården ligger ett betat rikkärr. Floran är rik med arter som ängsnycklar, ängsstarr, slätterblomma, darrgräs, gräsull och tätört. Bland mossorna påträffas rikkärtsarter som gyllenmossa och korvskorpionmossa.

~~~~~

118 • FALSKOG NEDERGÅRDEN

*Klass III - högt naturvärde
Källkärr i skogsmark.*

Utmed en liten bäck på ett stort hygge söder om Gravryd har en liten träddunge kvarlämnats. I dungen finns några stora myrstackar. Marken kring bäcken är påverkad av framträngande grundvatten och omges av små kärr. Kärren är huvudsakligen av vitmossetyp, men här finns också ett mer utpräglat källkärr med bl.a. fetbålmossa och skogsbräsma. Området visar också på hur mikroreservat kan ha betydelse för biologisk mångfald i samband med avverkning. I dungen noterades bland annat gärdsmyg och större hackspett vid besöket. Tyvärr har man i samband med avverkningen delvis kört sönder marken i omgivningen. En del bråte och hyggesavfall har också hamnat i kärren.

~~~~~

119 • FAGERLUND

*Klass V - saknar särskilt naturvärde
Mosse.*

Längs ett biflöde till Rångedalaån söder om Gravryd finns en tätt bevuxen liten mosse.

~~~~~

120 • HAGEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Nordväst om gården Hagen, norr om Äspered, finns en glest till tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

121 • KUNGSBACKEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse och fuktmark.*

Söder om Vevelhult längs ett vattendrag som rinner norrut för att slutligen förena sig med Viskan i höjd med Nitta, ligger en glest bevuxen mosse och fuktmark utan kända naturvärden.

~~~~~

122 • VEVELHULT

*Klass III - högt naturvärde
Alsumpskog.*

Kring gården Vevelhult finns stora alsumpskogar som vuxit upp på gamla fuktiga åker- och ängsmarker. Huvudsakligen är bestånden unga och saknar ännu större biologiska kvaliteter. Längst i norr finns dock en högstammig alsumpskog med naturskogsprägel.

~~~~~

123 • CHARLOTTENDAL

*Klass III - högt naturvärde
Alsumpskog.*

Vid Charlottendal växer en ganska grov högstammig alsumpskog med enstaka granar och döda träd. Beståndet är gallrat. I väster består skogen av medelgrova och yngre träd. I fältskiktet finns högtörtäng med älgört, humle, majbräken och smörbollar. Rödvingetrast häckar troligen i området.

~~~~~

124 • ALGUTSTORP

*Klass II - mycket högt naturvärde
Sumpskog.*

Skogen vid Algutstorp är variationsrik med små källpåverkade kärr och sumpskogar omväxlande med torrare skogsbestånd. Grova aspar, ek, rönn och hassel omväxlar med fuktig björksumpskog och alsumpskog. Lågor och boträd förekommer allmänt. Lundflora med ormbär och kransrams finns också. Bland mossorna förekommer signalarterna stubbsidenmossa, trubbfjädermossa och trädporella.

En kraftledning skär genom området. Utmed bäcken norr om kraftledningen växer ett fint alkärr där träden står på stora socklar. Alsumpskogen övergår norrut i en högstammig ängsgranskog med mycket hassel och inslag av grova tallar. Fältskiktet domineras av utbredda mattor av skogsbingel. I floran förekommer i övrigt blåsippa, lundelm, trolldruva och gulsippa. Bäckens har ett slingrande lopp och den omgivande marken översvämmas bitvis. I bäckkanten växer rutlungmossa.

~~~~~

125 • HORSAMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Vid gården Anneberg mellan Rångedala och Dällebo ligger en svagt välvd mosse som är bevuxen med tall. Runt om växer en lövdominerad kärrskog. Mossen ligger delvis i Ulricehamns kommun.

~~~~~

126 • INTAKAN

*Klass III - högt naturvärde
Alsumpskog med varierad flora.*

Vid Intakan finns en ung och medelgrov alsumpskog med stort björkinslag. Skogen är gallrad och har litet inslag av död ved. I buskskiktet växer sly och gran. Fältskiktet domineras av högrörsäng med hallon och älgört, men här finns också humleblomster, blekstarr, skogsfräken, majbräken, slidstarr, strätta, kärrtistel, tuvtåtel, vattenmåra och lundelm. Marken är rik på stenar och block.

~~~~~

127 • STORGÅRDSMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse och starrvåtmark.*

Storgårdsmossen på gränsen mellan Borås och Ulricehamns kommuner utgörs dels av en tallmosse med stort inslag av björk och dels en öppen fastmattemosse av tuvull-vitmosstyp. Mossen är inte särskilt påverkad av ingrepp och ligger tämligen ensligt.

~~~~~

128 • HINNARSLÄTT

*Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.*

Vid gården Hinnarslätt norr om Äspered finns en liten, glest till tätt bevuxen mosse.

~~~~~

129 • ÅSABACKEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.*

Mellan Vatunga och gården Skogsberg ligger en annan liten glest till tätt bevuxen sumpskog utan kända naturvärden.

~~~~~

130 • BREDAREMOSEN OCH BLEKAMOSSEN

*Klass II - mycket högt naturvärde
Mosse.*

På gränsen mellan Borås och Bollebygds kommuner utbreder sig en myrmosaik med inslag av små gölar kring Bredaremossen. Mossen är huvudsakligen kal med bålformiga strängstrukturer. Storleken och variationen motiverar ett högt skyddsvärde. I området finns korallrot, tagelsäv, kallgräs och granbräken.

~~~~~

131 • UTTERMOSSEN

*Klass I - högsta naturvärde
Stor och variationsrik mosse med rik fågelfauna.*

Uttermossen ligger i skogsbygderna sydväst om Uppröst och Hunghult. En stor del av mossen ligger i Bollebygds kommun. Mossen har välutvecklade dråg och bågformiga strängstrukturer. Den centrala delen är helt kal och rik på blöta höljor. Ett stort antal barrskogsbevuxna mossholmar och två större mossgölar omgivna av gungflyn skapar en stor variation. Mossen ger ett intryck av orördhet. Den är relativt opåverkad av hydrologiska ingrepp och stora kalavverkningar i omgivningarna. Fågellivet är rikt med bland annat trana, grönbena, ljunpipare, storspov, tofsvipa och gulärta.

~~~~~

132 • BRÄNNEREDSMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Mosse med mossgölar.*

Bränneredsmossen ligger strax väster om vägen mellan Skrimhult och Hunghult. Mossen är delvis dikad, vilket påskyndat igenväxningen. Stora delar är bevuxna med en gles tallskog. Två mossgölar bidrar till att skapa biologisk variation.

~~~~~

133 • RÅMOSEN

*Klass III - högt naturvärde
Mosse och vattendrag med fuktängar.*

Råmossen ligger i en sänka i terrängen cirka en kilometer norr om Skrimhult. Mossen är delvis bevuxen med småtall och saknar större sammanhängande mosseplan. Mindre talldungar omväxlar med små öppna mosseplan med en vegetation av hedsäv och klockljud. I blötare höljor växer vitag. Här och var syns spår efter gamla dikningar. Utmed västra kanten rinner Surtan fram omgiven av igenväxande fuktängar. Vattendraget slingrar sig fram i krokiga meanderbågar.

134 • HÄLJABÄCKEN

*Klass IV - visst naturvärde
Fastmattekärr.*

Längs Häljabäcken finns ett fastmattekärr av tuvsäv-blåtåtel-vitmosstyp. Kärrret är en öppen yta som bryter av i den annars skogstäckta omgivningen.

~~~~~

135 • HUNGERN

*Klass IV - visst naturvärde
Tallmosse.*

Vid Hungerns västra strand breder en trevlig liten tallmosse med typiska västliga karaktärer ut sig. Den är lättillgänglig eftersom en stig passerar mossen.

~~~~~

136 • GÄLLEMOSEN

*Klass III - högt naturvärde
Mosse.*

Väster om det uppodlade stråket från Upptröst till Västra Hungult finns en rad små öppna mossar omväxlande med äldre skog. De ursprungliga mossmarkerna har delvis odlats upp eller utnyttjats till torvtäkt, men en del mer eller mindre opåverkade mossar återstår. Mossmarkerna har ett naturligt samband med de odlade markerna och utnyttjas i vissa fall ännu som betesmark. Gällemossen är en öppen mosse med tät blandskog i kanten.

~~~~~

137 • STENSMOSSE

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

I norra änden av Stora Kållesjön finns en mindre tätt till tätt bevuxen mosse med tjärnar på.

~~~~~

138 • SJÖMOSSEN OCH HULTMOSSEN

*Klass V - saknar särskilt naturvärde
Mosseskog.*

Kring Stensjön på gränsen till Bollebygds kommun ligger en tätt till mindre tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden. Delar av mossen kalkas.

~~~~~

139 • HOLMMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Holmmossen ligger nordost om Upptröst. Det är en skogsomgärdad mosse utan kända naturvärden. Delar av mossen kalkas.

~~~~~

140 • HUNGHULT

*Klass III - högt naturvärde
Mosse.*

Längs bäcken från Långatjärn till Gällemossen ligger en svagt välvd mosse och kärrmarker kring vattendrag. Mossen tillhör ett större område av mossar, tjärnar och fastmarksholmar. I området finns strandlummer, klockgentiana, kallgräs och skogssnäppa. Delar av mossen kalkas.

~~~~~

141 • LÅNGÅS

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Vid gården Långås väster om Uppsalen finns en mestadels glest till tätt bevuxen mosse med få öppna ytor. Den har inga kända naturvärden.

~~~~~

142 • VRÅNGATJÄRNSMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Svagt välvd mosse.*

Mellan Vrångatjärn och gården Silkesåsen i området väster om Uppsalen ligger Vrångatjärnsmossen. Den är medelstor, tämligen öppen och svagt välvd

~~~~~

143 • SKINNEMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Myrar med intressant flora.*

Skinnemossen ingår i en våtmarksmosaik i skogslandskapet nordost om Hunghult. Mossarna är uppsplittrade på flera mer eller mindre otydliga mosseplan varav en del är tallbevuxna. Flera små mosstjärnar, fastmarksholmar och dråg bidrar till att skapa variation. På Skinnemossen finns lokaler för flera ovanliga växter som är representativa för de västsvenska våtmarkerna. Här har bl.a. noterats strandlumner, klockgentiana, kallgräs och brunag. Delar av mossen kalkas.

~~~~~

144 • GRUNDASJÖ

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse och starrvåtmark.*

Kring Grundasjö finns mycket våta starrkärr och tallmossar. Myrlilja och klockljung förekommer. Området är inte särskilt påverkat av ingrepp.

~~~~~

145 • INGESMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Öppen mosse.*

Ingesmossen är en av två små mossar som ligger i skogslandskapet mellan Lönnhult och Björkhult. Vegetationen är karaktäristisk, med martallar, hedsäv, klockljung, ljung och pors. Längs Ingesjön finns gungflyn med vitag och dystarr. Mossarna är delvis påverkade av dikning, främst i kanterna, vilket har lett till att tallskogen håller på att vandra in på de öppna mosseplanen. Delar av mossen kalkas också.

~~~~~

146 • SJÖMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Öppen mosse.*

Den andra mossen i skogslandskapet mellan Lönnhult och Björkhult heter Sjömossen. Den är glest bevuxen och uppvisar oregelbundna strängstrukturer. Mossen är påverkad av dikning.

~~~~~

147 • SKALKAMOSSEN OCH HÅLEMOSSE

Klass IV - visst naturvärde
Starrkärr och tallmosse.

Mellan Koerhult och Flyxhult rinner en bäck som kantas av våtmarker. Dels består de av öppna starrmader och dels tall- eller granbevuxna mossar.

~~~~~

148 • STORA MOSSEN

Klass IV - visst naturvärde
Mosse.

Stora mossen ligger vid Koerhult. Det är en svagt välvd mosse med göl på. Dikning ger svag lokal påverkan.

~~~~~

149 • TIMMERÅSEN

Klass IV - visst naturvärde
Mosse.

I skogen bakom torpplatsen Timmeråsen väster om Storsjön ligger en liten, långsmal mosse. Den är mest tää bevuxen men några öppna ytor förekommer.

~~~~~

150 • STORA MOSSEN

Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.

Stora mossen ligger mellan Uppsalen och Björkåsen. Det är en ganska stor, tät barrskogsbevuxen mosse med några öppna ytor. En kraftledning går genom området.

~~~~~

151 • ABBORRÅSAMOSSEN

Klass III - högt naturvärde
Våtmark.

Abborråsamossen är en långsmal, svagt välvd mosse med tydliga bågformiga strängstrukturer. Norra delen är glest trädbevuxen med tall. I anslutning till det öppna mosseplanet i söder ligger de bägge gölarna Lomtjärn och Fjälltjärn. Lite längre åt nordost ligger Kattjärn.

~~~~~

152 • STORA MYST

*Klass V - saknar särskilt naturvärde
Mosse.*

Söder om Viaredssjön på gränsen till Bollebygds kommun finns den lilla mossen Stora Myst. Det är en tätt tallbevuxen mosse i igenväxningsstadium.

~~~~~

153 • LOMTJÄRNSMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Ristuvsmosse.*

Lomtjärnsmossen ligger mycket nära riksväg 40, och ett ständigt buller hörs på mossen. Vid en tjärn växer en otrolig mängd myrlilja. På mossen finns också rundsileshår och klockkljung. En skogsväg går tvärs igenom mossen.

~~~~~

154 • RYDSMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Mosse.*

Rydsmossen ligger strax sydväst om Viared. Mossen består av två åtskilda mosseplan som delvis är påverkade av dikning, kalkning, torvtäkt och en kraftledning.

~~~~~

155 • TVARESMOSSEN, SLÄTTEMOSSEN, STORA BREDEMOSSEN OCH KALBOKÄRR

*Klass III - högt naturvärde
Mossar.*

Strax söder om Västersjön ligger en rad svagt välvda mossar som är glest tallbevuxna. I kanterna blir tallskogen tätare. Delar av området kalkas.

~~~~~

156 • SKINTESJÖN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.*

Mellan Västersjön och Äktasjön finns en liten mossomgärdad tjärn som heter Skintesjön. Mossen är mindre glest till tätt bevuxen av tall- och blandskog.

157 • NILS PETTRAMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Nils Pettramossen är en liten, långsträckt, öppen till tätt bevuxen mosse mellan Boxhult och Rydboholm.

~~~~~

158 • ABBORRSJÖN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Söder om den lilla Abborrsjön väster om Rydboholm finns en liten, delvis öppen mosse. En kraftledning korsar mossen.

~~~~~

159 • KROKSJÖN

*Klass V - saknar särskilt naturvärde
Mosseskog.*

Mellan Stora Älsjön och Kroksjön ligger denna lilla, tätt bevuxna mosse.

~~~~~

160 • OTTE HÖLJER

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Strax söder om Skräppesjön ligger Otte Höljer, en tallmosse av ristyp med mycket rundsileshår samt myrlilja, klockljung, hjortron och missne. På den öppna ristuvsdelen växer tuvull, pors, ljung och olika starrarter.

~~~~~

161 • EKÅSMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Mosse.*

Ekåsmossen ligger strax öster om fritidsbebyggelsen vid Bosjön. Den består av ett antal mindre, åtskilda mosseplan, varav flertalet är mer eller mindre bevuxna med tall. I fältskiktet växer tuvull, ljung, klockljung, blåbär och lingon. I anslutning till mossarna ligger två små gölar med gula näckrosor och starr, pors och myrlilja längs stränderna. Kallgräs förekommer.

~~~~~

162 • GUNNBERGSMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Mellan Björken och Funinngsvikens nordligaste arm ligger den lilla Gunnbergsmossen. Den är glest till tätt bevuxen utan kända naturvärden.

~~~~~

163 • GRANHOLMEN

*Klass V - saknar särskilt naturvärde
Mosse och fuktmark längs vattendrag.*

Vid Granholmen finns en liten svårtillgänglig mosse av vanlig typ. Den är starkt påverkad genom att bäcken igenom är grävd med höga vallar omkring. Längs vattendraget växer vass, pors och starr.

~~~~~

164 • LIDEN

*Klass III - högt naturvärde
Mosse med gölar.*

Inom f d I15:s övningsområde sydväst om regementet ligger en liten våtmark som består av sumpskog, ett öppet kärr och ett relativt litet öppet mosseplan. I anslutning till våtmarken ligger några mossgölar och en tjärn.

~~~~~

165 • MARIA KÄLLA

*Klass IV - visst naturvärde
Sumpskog.*

Längs riksväg 41 i höjd med Guttasjön ligger denna glest till tätt bevuxna blandsumpskog utan kända naturvärden.

~~~~~

166 • SKJUTFÄLTET

*Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.*

Mellan Guttasjön och avfarten till Målsryd på riksväg 41 ligger en medelstor, glest till tätt bevuxen mosse.

~~~~~

167 • SJÖHAGA

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Söder om den nedlagda soptippen i Gäslosa ligger denna tallmosse av ristyp med lingon, blåbär, klockljung, rundsileshår och myrlilja. Mossen ligger nära stan och är lättillgänglig för bärplockare.

~~~~~

168 • DAMMSVEDJAN

*Klass V - saknar särskilt naturvärde
Mosseskog.*

Strax väster om Dammsvedjan ligger en mindre tätt till tätt bevuxen mosse nära bebyggelse. Den har inga kända naturvärden.

~~~~~

169 • HEDVIGSBORGS MOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Stadsnära mosse med stor biologisk mångfald.*

Strax söder om bostadsområdet Hedvigsborg ligger en liten mosse. Trots sin litenhet uppvisar den många av de drag som är karaktäristiska för de västsvenska myrmarkerna. Västra delen är relativt torr och domineras av klockljung. I laggzonen förekommer myrlilja. I den östra delen finns en mosaik av tuvor och mycket blöta höljor. På tuvorna växer rikligt med vitag och i höljorna växer småsileshår och rundsileshår. På älgspilling påträffades den tämligen ovanliga komossan.

I anslutning till mossen förekommer också korallrot. De blöta markerna är viktiga jaktmarker för snok. Trots att mossen är delvis påverkad av dikning bedöms den ha högt naturvärde. Den utgör en viktig miljö för den biologiska mångfalden i stadens närhet och har dessutom ett pedagogiskt värde.

~~~~~

170 • STORA HÄLJASJÖN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Väster om Gånghester finns en igenväxande tallmosse i anslutning till rekreationsområdet Kransmossen. På mossen finns en vacker liten sjö. Mossen kan ha ett visst värde för friluftslivet.

~~~~~

171 • FRÄMGÄRDE

Klass IV - visst naturvärde
Sumpskog.

Liten, svårframkomlig sumpskog av gran, tall och glasbjörk som saknar särskilda naturvärden. Sumpskogen är omkringdikad och håller på att växa igen med gran. I vattendraget intill finns fisk.

~~~~~

172 • HÄLJAMOSSEKÄRR

Klass IV - visst naturvärde
Mjukmattekärr.

Häljamossekärr ligger mitt emellan Gånghester och Svensgårde. Kärrret är mycket blött med bladvass, vattenklöver, pors, starr, fräken, myrlilja, rundsileshår och klockljung. I kärret står några klibbalar, björkar och döda tallar.

~~~~~

173 • TUMMARP

Klass IV - visst naturvärde
Mosse.

På höjden mellan Ryd och Kyllängen finns en fin liten minimosse med typiska västliga karaktärer. Det är en gles tallmosse med arter som småsileshår, myrlilja och klockljung.

~~~~~

174 • HALLINSMOSSEN

Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.

Vid Trollberget väster om Häglared ligger en liten, svårframkomlig och svårtillgänglig sumpskog tätt bevuxen med klen björk. Intill finns en pyttmosse av ristuvstyp.

~~~~~

175 • STOREMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Öppen mosse och sumpskog.*

Storemossen är en svagt välvd mosse som ligger i de höglänta områdena mellan Ryd och Häglared. Mossen är glest trädbevuxen framförallt i de norra delarna. I södra änden finns en sumpskog med gammal senvuxen björk och gran.

~~~~~

176 • LUNDEN

*Klass IV - visst naturvärde
Fuktäng och sumpskog.*

Öster om gården Lunden finns en björksumpskog och granplantering med surhålör och mossdrag. Längs bäcken växer en högrötsfuktäng.

~~~~~

177 • TOARPAMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Nordöst om Dalsjöfors ligger denna dikade mosse med fuktängar och björkskog. Fuktängarna är granplanterade. Området kan ha ett visst värde för fågellivet.

~~~~~

178 • STÅLARPAMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Öppen mosse och sumpskog.*

Svagt välvd mosse som ligger i de höglänta områdena mellan Ryd och Häglared. Mossen är glest trädbevuxen framförallt i de norra delarna. I södra änden finns en sumpskog med gammal senvuxen björk och gran.

~~~~~

179 • ÄSPEREDS MOSSE OCH LÖVASKOGS MOSSE

*Klass II - mycket högt naturvärde
Dikade mossar med intressant fågelliv.*

Äspereds mosse är i hög grad påverkad av dikning och torvtäkt. Delar av den forna mossen har vuxit igen med lövsumpskog. Det hindrar inte att relativt stora öppna ytor ännu finns kvar,

vilket fortfarande gör området intressant för våtmarksberoende fåglar. Den centralt belägna Lövaskogsjön gör också området attraktivt för många fågelarter.

Söder om Äspereds mosse ligger Lövaskogs mosse. Mossen har kvar ett stort öppet mosseplan och kantas av fuktiga lövskogar. På mossarna förekommer bland annat storspov, grönbena, ängspiplärka, gulärta, knipa, orre och trana.

~~~~~

180 • KOBACKA

Klass III - högt naturvärde
Sumpskog.

Vid Kobacka i Äspered finns en liten sumpskog. Den är betad och består av björk och al.

~~~~~

181 • STUBBARESLÄTT

Klass V - saknar särskilt naturvärde
Mosse.

Sydost om Lövaskog finns denna lilla tät löv-barrbevuxna mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

182 • KRONÄNG

Klass IV - visst naturvärde
Gran-björkkärr.

Väster om gården Kronäng finns ett litet gran-björkkärr med tuvull, vattenklöver och olika arter av starr, ris och tåg.

~~~~~

183 • PICKEMOSSEN

Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.

Öster om Skälvarås ligger Pickemossen. Det är en glest till tät bevuxen medelstor mosse med gamla barrträd.

~~~~~

184 • LÅNGEMOSSEN

Klass IV - visst naturvärde
Mosse.

Långemossen ligger mellan Ämten, Abben, Sågbäcken och Ulvabergen sydost om Dalsjöfors. Det är en glest till tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

185 • LINEBERG

Klass IV - visst naturvärde
Mosse.

Norr om gården Lineberg söder om Stora Dalsjön finns en liten, långsmal glest till tätt bevuxen mosse.

~~~~~

186 • KULLA

Klass IV - visst naturvärde
Mosse.

Mellan Stora Dalsjön och gården Kullen ligger en liten öppen till tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

187 • SLÄTTÅS

Klass IV - visst naturvärde
Mosse.

Sydost om gården Kråkhult utanför Dalsjöfors finns en liten glest till tätt bevuxen mosse.

~~~~~

188 • STOREMOSSEN

Klass III - högt naturvärde
Öppen mosse.

Öster om odlingslandskapet vid Djupasjö ligger en liten, öppen mosse med enstaka små martallar. På mosseplanet omväxlar torrare tuvor med blötare höljor. Vegetationen är typisk med t.ex. klockljung och vitag. Bland häckande fågelarter förekommer ängspiplärka.

~~~~~

189 • ORREMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Öster om Grimmered ligger Orremossen, en liten, glest till mindre tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

190 • ÖJAREMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Öppen mosse.*

Öjaremossen är en svagt välvd mosse som är glest till tätt bevuxen av martallar. På mosseplanet växer klockljung, hedsäv, ljung och vitag. Utmed ett litet dråg finns en rikare laggzon med myrlilja.

~~~~~

191 • HULTET

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

I en dalgång sydväst om gården Alustorp ligger en liten, långsträckt, glest till tätt bevuxen mosse.

~~~~~

192 • NOLÄNGARNA OCH STORMOSSEN

*Klass II - mycket högt naturvärde
Glest bevuxen mosse.*

Nolängarna och Stormossen är två högmossor som omgärdar Husån. På mossarna häckar trana och växer klockljung och hedsäv. Mossarna ligger i anslutning till fågelområdet Seglora träsk. I strandkanterna längs Husån växer en del träddungar och en smal sumpskogsbård med sälg, björk och klibbal. Många av träden är döda på grund av att rötterna tvingats växa under vatten i långa perioder. Stormossen ligger till största delen i Marks kommun.

~~~~~

193 • ULLAREDSMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Ullaredsmossen är ytterligare en mosse som ligger i anslutning till Seglora träsk. Det är en ganska stor tallmosse som delvis är påverkad av dikning.

194 • SEGLORA TRÄSK

Klass II - mycket högt naturvärde

Våtmarksområde med stor betydelse för fågellivet.

Utmed Viskans stränder mellan Seglora och Stora Hålsjön finns ett område av vidsträckta översvåmningsmader med vassar och högörtsvegetation. Området kallas Seglora träsk. Jättegröe, kärrspira, älggräs, kråklöver, gul svärdsilja, flaskstarr, pors och kärrsilja är några av karaktärsarterna. Närmast Seglora är de fuktiga moderna betade. En del av området ligger i Marks kommun.

Hela området har ett rikt fågelliv. Totalt har omkring 130 fågelarter noterats. Bland häckande arter kan nämnas tofsvipa, enkelbeckasin, gulärta, småfläckig sumphöna, stjärtmes och buskskvätta. Som rastlokal har området betydelse för såväl vadare som rovfåglar och tättingar. Regelbundet rastar kricka och gulärta. Under vintern övervintrar ibland mindre sångsvan och salskrake. Området bedöms också vara värdefullt för grod- och kräldjur.

~~~~~

195 • BREAMOSSEN

Klass IV - visst naturvärde

Mosseskog.

Breamossen är en liten, mindre tätt bevuxen mosse som ligger söder om Stora Tofösingen.

~~~~~

196 • LÅNGAREMOSSEN

Klass II - mycket högt naturvärde

Ovanlig mossetyp.

Långaremossen ligger i en sänka mellan två bergryggar nordväst om Fritsla och omges av skog och kalhyggen. Mossen är skålformad, till skillnad från den vanliga typen av mossar, som är välvd. Den är dessutom hydrologiskt opåverkad, vilket motiverar ett högt skyddsvärde.

Den norra delen är mycket blöt och helt öppen. Här finns ett system med höljor, gölar och gungflyn. Höljevegetation med flera arter sileselhår och vitag dominerar. I laggzonen växer myrlilja. Längre söderut har mossen torrare partier med talldungar, klockljung och hedsäv. Vid Iglatjärn väster om mossen växer skvattram, en nordlig art som är sällsynt i kommunen. Mossen ligger delvis i Marks kommun.

~~~~~

197 • RASKATORPET

Klass IV - visst naturvärde

Mosseskog.

Väster om Raskatorpet mellan Seglora och Flyxhult finns en liten, glest till tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden.

198 • HULU

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Öster om gården Hulu, söder om Flyxhult, ligger en glest till mindre tätt bevuxen långsträckt mosse.

~~~~~

199 • SPJUTÅSEN

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Längs ett litet vattendrag som leder till Hulusjö breder en glest till mindre tätt bevuxen mosse ut sig. Den har inga kända naturvärden.

~~~~~

200 • MADTJÄRN

Klass III - högt naturvärde

Skogsbäck och tjärn med starrmader.

Halvvägs mot Gäddered ligger den lilla sjön Madtjärn, som omges av starrmader och mossmarker med klockljung, blåtåtel, pors och rosling. Trana häckar i området.

~~~~~

201 • STORA MOSSEN

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Stora mossen ligger ovanför Lundabäckens ravin mellan Stora Bågtjärn och Gäddejö. Det är en öppen till mindre glest bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

202 • SKALLATJÄRN

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Vid Skallatjärn väster om Svaneholm finns en liten mindre glest till tätt bevuxen mosse.

~~~~~

203 • LOMSJÖMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Kring Lomsjö, som ligger mellan Viskafors och Storsjön, breder en liten, öppen till tätt bevuxen mosse ut sig. I området häckar knipa.

~~~~~

204 • ROGSHOLM

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Strax sydväst om Viskafors ligger en liten mosse med en tjärn. Den är öppen till glest bevuxen.

~~~~~

205 • ROGSLUND

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Öster om Rogsholm ligger ytterligare en liten mindre glest till tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

206 • RUNNE MOSSE

*Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.*

Runne mosse är belägen mellan Viskafors och Kinnarumma. Det är en delvis glest och delvis tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

207 • FLENSTORP

*Klass II - mycket högt naturvärde
Skogsområde med naturskogsqualiteter.*

Strax söder om Flenstorp ligger ett barrskogsområde med inslag av sumpskogar och små mossar. Utmed blöta dråg växer sumpskogar med klibbal på kraftiga socklar. Det finns gott om lågor och död ved. Korallrot förekommer rikligt. Spillkråka syns ofta i omgivningarna. Den torrare skogen mellan våtmarkerna består av mer ordinär granskog; rikliga förekomster av stor revmossa, kattfotslav och garnlav indikerar dock högre naturvärden. Kambräken växer invid en körväg. På två ställen förekommer den rödlistade arten hållav.

208 • VÅXMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Öppen mosse.*

Våxmossen är en öppen, skålformad mosse som är helt omgiven av barrskog och hyggen. En väg går tvärs över mossen. Östra delen av mossen är bevuxen med tallskog. På mossen förekommer orrspel och järpe har iakttagits i närheten.

~~~~~

209 • SVANSHULT

*Klass II - mycket högt naturvärde
Små mossar och gammal barrskog.*

Öster om Våxmossen ligger en mindre, oregelbunden mosse med flera åtskilda mosseplan. Utmed ett vattendrag finns fuktängar. På en fastmarksö i mossen finns en cirka 100 år gammal tallskog med döda träd, högstubbar och lågor. Skogen är till vissa delar försumpad. I södra änden av mossen förekommer kattfotslav.

~~~~~

210 • MOSSJÖN OCH TASSAMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.*

Väster om Krakaviken ligger den lilla Mossjön som är omgiven av en delvis öppen mosse. Från sjön leder ett mossomgärdat vattendrag till Frisjön. Ännu längre västerut ligger mer tätbevuxna tallmossemarker.

~~~~~

211 • STORA AGNSJÖ

*Klass III - högt naturvärde
Öppen mosse och sumpskog.*

Norr om Stora Agnsjö finns en tallmosse med en öppen del och en mosstjärn. I anslutning ligger en gran-björksumpskog. Trädstammarna är i stort sett täckta av blodlav och gammelgranslav. Kattfotslav förekommer tämligen rikligt. Bland övriga lavar kan nämnas skägglav, blåslav, näverlav och flarnlav.

~~~~~

212 • PÄRLEBO

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Väster om Pärlebo ligger en liten, öppen till tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

213 • KINNARUMMA MOSSE

*Klass III - högt naturvärde
Lokal för slätterblomma*

Kinnarumma mosse, mellan Lilla Hultenäs och Pärlebo, är en liten öppen mosse med inslag av blöta kärrpartier med vattenbläddra och slätterblomma. En liten göl ligger i mossens sydvästra ände.

~~~~~

214 • HÖGALIDSMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Öppen mosse.*

Högalidsmossen är en liten, öppen mosse med en mossgöl i den västra kanten. Den ligger otillgängligt i skogslandskapet mellan Fagerhult och Pärlebo.

~~~~~

215 • STORE MOSSE

*Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.*

Mellan Fagersberg och riksväg 41 finns en liten glest till tätt bevuxen mosse. På större delen av mossen är trädbestånden en blandning av löv och barr. En kraftledning passerar mossen och medför en svag lokal påverkan.

~~~~~

216 • ALMSMOSSARNA

*Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.*

Almsmossarna söder om Rönnesjö är glest till tätt bevuxna av tallskog. På mossarna har inte noterats några särskilda arter.

~~~~~

217 • RÖNNEMOSSE

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Norr om Rönnesjö ligger Rönnessosse. Det är en liten glest till tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

218 • RYDBOHOLM

*Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.*

Sydost om Rydboholm ligger ett mosseområde. Den största sammanhängande mossen är glest till tätt tallbevuxen.

~~~~~

219 • STORE MOSSE

*Klass II - mycket högt naturvärde
Stor öppen mosse med intressant fågelliv.*

Store mosse ligger i skogsområdet mellan Öd och Hassmundshult. Våtmarken består av tre större, delvis åtskilda mosseplan. Centralt i den norra delen finns ett större kärrparti. Mossen har ett intressant fågelliv. Här förekommer orrspel med många spelande tuppar. Trana och ljunpipare häckar. På mossen växer dessutom ett stort bestånd av taggstarr.

~~~~~

220 • RYDBOHOLMSMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Öppen mosse.*

Rydboholmsmossen är en mindre mosse som ligger strax öster om odlingslandskapet vid Öd. En del av mossen har dikats ut till odlingsmark och södra delen är delvis skogsbevuxen. Ett större öppet mosseplan finns ännu i den norra delen. På mossen förkommer orrspel.

~~~~~

221 • BLEKAREMOSSEN

*Klass III - högt naturvärde
Öppen mosse.*

Blekaremossen är en svagt välvd mosse som ligger i skogsterrängen en halv kilometer väster om Årebo. Mitt på mossen står en skogsbevuxen åkerholme.

222 • HÅMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Håmossen ligger mellan Håhult och Råbacka. Det är en ganska liten, glest till tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

223 • HALLAMOSSE

*Klass V - saknar särskilt naturvärde
Mosseskog.*

Hallamosse väster om Halla vid Frisjön består av björksumpskog, tallsumpmark och porsvåtmark som är starkt påverkad av diken och närheten till bebyggelse.

~~~~~

224 • LISEBOMOSSEN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Söder om den lilla bebyggelsen Sjövik vid Frisjöns östra strand ligger Lisebomossen. Det är en liten, öppen till tätt bevuxen mosse.

~~~~~

225 • ARNÄSHOLM OCH PÅHOLMEN

*Klass II - mycket högt naturvärde
Mosse med intressanta geologiska formationer och växtlokaler.*

Utmed vägen öster om Arnäsholm ligger en större mosse. Den är i huvudsak dikad och trädbevuxen och har därför som helhet begränsade naturvärden. Dock innehåller den en del intressanta växtlokaler och geologiska formationer. I mosskanten i den nordvästra delen växer bl.a. den ovanliga ormbunken granbräken. Det finns även uppgifter om kärrbräken och strandlumner. Utmed Lysjöån finns blöta kärrmader och sumpskog som tidvis översvämmas. Sumpskogen innehåller en stor andel död ved.

Över mossen löper en rygg som kan följas över två kilometer, om än med vissa avbrott. Den framträder som ett pärlband av utsträckta kullar, som på flera ställen reser sig 10–15 meter över omgivande terräng. Kullarna är täckta av väldiga stenblock.

Bildningarna har troligen avsatts successiv under ett par år då kraftigare smältvattenföring sommartid förde med sig stora mängder material som avsattes i isälvsmyningen. Ingen liknade bildning är känd från den västgötska delen av Älvsborgs län.

Där Lilla Häggån rinner ut i Frisjön växer en alsumpskog som tidvis översvämmas. Här finns rikligt med döda träd och i området förekommer ängsruta. Sumpskogen utgör en bra grodlokal.

~~~~~

226 • KVARNDAMMEN

*Klass II - mycket högt naturvärde
Blöt åmad.*

Lysjöån är uppdämd vid Kvarndammen. Uppströms dammen utbreder sig ett blött madområde längs ån, kantat av torrare, tallbevuxen mossmark. Området har sannolikt betydelse för fåglar och annan fauna. I "Sjöar i Älvsborgs län" finns en uppgift om förekomst av flodpärlmussla i Lysjöån. Området ligger delvis i Svenljunga kommun.

~~~~~

227 • SÖRLIDSMOSSEN

*Klass V - saknar särskilt naturvärde
Mosseskog.*

Öster om Håhultsdrumlinen ligger en mindre tätt till tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

228 • ROSENHULT

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Sydväst om Dröphult intill det gamla stenbrottet finns en liten mindre glest till tätt bevuxen mosse. Mossen gränsar till skog och åkermark.

~~~~~

229 • BENGTA SJÖN

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Intill den lilla Bengtasjön vid Årbohult finns två små mossar. Mossen närmast sjön är tätt bevuxen. Något öster om sjön ligger en öppnare mosse. På mossarna har inte noterats några särskilda naturvärden.

~~~~~

230 • SVALHULT

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Mellan Dröphult och Svalhult ligger en liten glest till tätt bevuxen mosse.

~~~~~

231 • HÖLJEMOSSEN, SILLABÄCKEN OCH SILLASJÖN

Klass IV - visst naturvärde

Sumpskog.

Den lilla Sillasjön, väster om Sävshult, omges närmast av tätt barrfuktskog. Längre österut och längs bäcken, som rinner från sjön och leder till Skansabäcken, omvandlas barrfuktskogen till tallmosseskog.

~~~~~

232 • KÄRRA

Klass IV - visst naturvärde

Mosseskog.

Söder om Skansasjön finns en glest till tätt bevuxen mosse med gammal tallskog.

~~~~~

233 • FJÄSTERED

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Mellan Fjästered och Sävsjön på nordöstra sidan av en hög höjd finns en liten oregelbunden glest till tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

234 • ROPPERED

Klass III - högt naturvärde

Mosse.

I Roppered finns två mossar i anslutning till odlingslandskapet. Roppereds håla är en tjärn som omges av gammal, tät tallmosseskog. Tjärnen avvattnas till Sävsjön. Söder om landsvägen och mellan de båda joggingspåren finns ytterligare en tallmosse som är kal med gles kantskog.

~~~~~

235 • ABBORRSJÖN

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Vid Abborrsjön söder om Aplared finns en tallmosse av ristyp intill skjutbanan. Den är ganska lättframkomlig och på mossen växer klockkljung. Bär och svamp saknas dock.

~~~~~

236 • AGNSJÖN

Klass IV - visst naturvärde
Mosseskog.

Norr om Agnsjön ligger en glest till tätt bevuxen mosse med gammal tallskog. Inga särskilda naturvärden har noterats.

~~~~~

237 • KULLGRENS MOSSE OCH BJÖRNMOSSEN

Klass III - högt naturvärde
Mossar.

Kullgrens mosse och Björnmossen är två mindre mossor som ingår i ett större våtmarks-komplex på gränsen till Svenljunga kommun. Kullgrens mosse är till stora delar glest trädbevuxen. Björnmossen är öppnare men samtidigt mindre.

~~~~~

238 • LEXÅS

Klass IV - visst naturvärde
Mosse.

Norr om Lexås ligger en mycket tydligt välvd tallmosse av ristyp med tydlig lagg och typiska arter.

~~~~~

239 • GASTÅS

Klass IV - visst naturvärde
Mosse.

Mellan Glafsered, Lönnåsen och Gastås finns en glest till tätt bevuxen mosse utan kända naturvärden.

~~~~~

240 • GLAFSERED

Klass IV - visst naturvärde
Mosse.

Vid Glafsered sträcker sig järnvägen tvärs över en liten glest till tätt bevuxen mosse. I nordöstra änden ligger en liten tjärn och här gränsar mossen till åkermark.

~~~~~

241 • BJÖRNAMOSSEN

Klass II - mycket högt naturvärde

Opåverkad mosse med representativa vegetationstyper.

Björnamossen är en ensligt belägen mosse i kommunens östra del. Mossen är opåverkad av dikning och andra ingrepp. Vissa delar av mossen är bevuxna med sumpskog. Öppna mosseplan finns framförallt i de södra delarna. I västra delen finns en laggzon och kärrvegetation utmed en liten bäck. Vegetationen är typisk för de sydvästsvenska mossarna med bl.a. klockljung, vitag, dystarr och flera arter sileshår. Bland lite mer ovanliga arter som noterats kan nämnas kallgräs, korallrot och kärrull.

~~~~~

242 • STRÄNGSMOSSEN

Klass III - högt naturvärde

Öppen mosse.

Strängsmossen ligger i skogsmarken strax öster om Kärret och Snaremossen. Mossen består av ett nordligt och ett sydligt mosseplan. De är delvis glest trädbevuxna, särskilt mot kanterna.

~~~~~

243 • KÄRRET - SNAREMOSSEN

Klass I - högsta naturvärde

Slätterkärr.

Ett litet slätterkärr norr om gården Kärret har hävdats på traditionellt sätt med lieslätter och efterbete ända in på 1990-talet. Här återfinns ännu en typisk slätterflora med kärrspira, ormrot och darrgräs. Vegetationstypen är en fuktäng av lågstarrtyp, men inslag av ljunghed märks i den norra torrare delen.

~~~~~

244 • NÖDMOSSEN

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Nödmossen är en smal mosse med tallmossekaraktär samt delar med mindre tydliga mossekaraktärer. Dessa är bevuxna av gran, tall och vårtbjörk. Runt mossen finns dock lagg. Mossen är igenväxande och grandominerad. Den ligger väster om Halsaryd intill Gårdsjön.

~~~~~

245 • BRÄNNEBÄCKEN

*Klass IV - visst naturvärde
Sumpskog.*

Brännebäcken har sitt ursprung på höjderna vid Skinnarhult och Brännebäck. Söder om Draered kantas den av en tät gran-alsumpskog med ett öppnare parti bestående av tall, björk, smågranar, pors, vattenklöver och tuvstarr.

~~~~~

246 • FELASJÖN

*Klass III - högt naturvärde
Skogstjärn och gransumpskog.*

Felasjön är en liten skogstjärn som omges av trädbevuxen mossmark. Vid den västra stranden finns en gransumpskog och ett litet bäckdrag. Flera granlågor ligger delvis i vattnet. Bland kärlväxterna märks missne och på träden förekommer kattfotslav.

~~~~~

247 • SVENSTORPET

*Klass IV - visst naturvärde
Mosse.*

Mellan gårdarna Svenstorpet och Backa söder om Dannike ligger en liten öppen till tätt bevuxen mosse.

~~~~~

248 • RYDSMOSEN

*Klass V - saknar särskilt naturvärde
Mosse.*

Rydsmossen söder om Dannike är helt förstörd av torvtäkt, dikning, väg och kraftledning. Det var i Rydsmossen "Dannike-häxan" hittades. I mitten finns ett öppet parti och den östra kanten är tätt bevuxen med tall. Den västra kanten utgörs av blandfuktskog av löv- och barrträd.

~~~~~

249 • BOSGÅRDSMOSEN

*Klass V - saknar särskilt naturvärde
Mosse.*

Ful tallbevuxen mosse med spår av täktverksamhet och korsad av ledning. Mossen ligger nära samhället och intill joggingspåret i Dannike.

~~~~~

250 • STENSMOSSEN OCH ÅREMOSSEN

Klass IV - visst naturvärde

Mosseskog.

Stensmossen och Åremossen är två små delvis öppna tallmossar norr om Rammsjön. I kanterna av Åremossen finns täta grankärr.

~~~~~

251 • BOBERGSMOSSEN

Klass IV - visst naturvärde

Sumpskog.

Mellan Tovered och landsvägen mellan Dannike och Tvärred ligger Bobergsmossen. Det är en glest till tätt bevuxen tallmosse utan kända naturvärden.

~~~~~

252 • ANDSJÖN

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Söder om sommarstugeområdet Kopparudden nära bebyggelsen finns en trevlig liten hjortronmosse med en tjärn.

~~~~~

253 • TOVEREDSMOSSEN

Klass II - mycket högt naturvärde

Hydrologiskt opåverkad mosse med betydelse för fågellivet.

Toveredsmossen är en långsträckt mosse som ligger i en dalsänka vid Yttre Åsundens östra strand. En liten del av mossen ligger i Ulricehamns kommun. Mot kanterna är mossen glest trädbevuxen, men de centrala delarna är öppna. Mossen är i huvudsak av torr ristyp med tuvull, ljung och klockljung, men efter kanterna återfinns en utpräglad, blöt laggzon. Här växer arter som vattenklöver, småsileshår och dystarr. Mossen har viss betydelse för fågellivet runt sjön.

~~~~~

254 • HÖLJEMOSSEN

Klass V - saknar särskilt naturvärde

Mosse.

Höljemossen är en mycket tät tallmosse i igenväxningsstadium. Den är påverkad av kraftledning och hyggen. I mitten finns en öppen yta med en tjärn. Höljemossen ligger väster om sommarstugeområdet Boanäs.

255 • HÄSSLEÅSAMOSSEN

Klass IV - visst naturvärde

Mosse.

Hässleåsamossen ligger mellan Eriksdal och Apelgårde sydost om Dannike. Mossen är igenväxande gran med hyser fortfarande våtmarksväxter, dock inga ovanliga arter.

~~~~~